

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBEVEYN KABUL REDDİ İLE AİLE HAYATI VE
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

MERVENUR TEKİN

İZMİR

2019

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBEVEYN KABUL REDDİ İLE AİLE HAYATI VE ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Mervenur TEKİN

Danışman
DOÇ. DR. TOLGA GÜNVAR

İZMİR
2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

17/06/2019

Mervenur TEKİN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 25.06.2019

Tez Başlığı:

Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 102 sayfalık kısmına ilişkin, 25/06/2019 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 28 dir**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- ☐ Kaynakça hariç,
- ☐ Alıntılar dâhil,
- ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- ☐ Kaynakça dâhil,
- ☐ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒

EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☒

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Mervenur Tekin
Öğrenci No : 2014950133
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

Mervenur Tekin

25.06.2019

DANIŞMAN

Doç. Dr. Tolga Günvar

25.06.2019

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

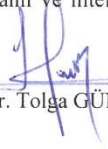
2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

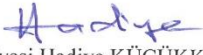
4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yüklemeye yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SONUÇ FORMU

Mervenur TEKİN tarafından Doç. Dr. Tolga GÜNVAR yönetiminde hazırlanan Ebeveyn Kabul -Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “Yüksek Lisans Tezi” olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Tolga GÜNVAR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda YILDIRIM

Jüri Üyesi

18.6.2019
Prof. Dr. Süha YILMAZ

Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Tez sürecinde desteğini ve samimiyetini esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Tolga Günvar’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmaya başlamamda beni motive eden, bana inanan, her an yanımda olduğunu hissettiren, veri toplama sürecimi kolaylaştıran hayat arkadaşım, sevgili eşime gösterdiği anlayış için teşekkür ederim.

Hayatım boyunca bana verdikleri destek ve güven ile emin adımlar atabilmemi sağlayan, her an sevgilerini hissettiğim, bana mutlu bir aile ortamı sunan canım ailem iyi ki varsınız. Her zaman yanımda olduğunuz için teşekkür ederim. Bu çalışmayı bitirebilmem için fedakarlıkta bulunan ve süreci katlanabilir hale getiren kayınvalideme teşekkür ederim.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emeği olan, kendi yoğunluğuna rağmen yardımını ve desteğini esirgemeyen Merve Görgülü başta olmak üzere iş arkadaşlarım Derya Kayma, Pınar Lafcı, Umut Coşkun’a katkıları için içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bana annelik duygusunu tattıran, yaşamıma anlam katan, varlığından güç aldığım, bal kızım ECE’me sabırla beklediği için teşekkür ederim. Annenin dersleri bitti, artık bol bol eğlenme zamanı.....

Mervenur TEKİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem.....	1
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri	2
1.4. Sınırlılıklar (Opsiyonel)	4
1.5. Varsayımlar (Opsiyonel)	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II	5
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1.Ebeveyn Kabul- Ret Kuramı5	
2.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu	6
2.1.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu	7
2.1.3. Ebeveyn Kabul Ret Kuramının Alt Alanları.....	8
2.1.3.1. Kişilik Alt Kuramı	8
2.1.3.2. Başa Çıkma Alt kuramı.....	9
2.1.3.3. Sosyokültürel Sistemler Alt Kuramı	10
2. 2. Ailenin Tanımı ve Ailenin Çocuğa Olan Etkileri	10
2.3. Anne Baba ve Çocuk Arasındaki İlişkiler.....	12
2.4. Anne Baba Tutumları.....	13
2.5. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yaklaşımlar	15

2.6. Anne ve Baba Tutumu Türleri	17
2.6.1. Baskıcı ve Otoriter Anne Baba Tutumu.....	17
2.6.2. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	18
2.6.3. İzin Verici(Gevşek)Anne Baba Tutumu	20
2.6.4. Tutarsız(Dengesiz ve Kararsız Anne Baba tutumu	20
2.6.5. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu	21
2.6.6. Reddedici Anne Baba Tutumu	22
2. 6. 7. Demokratik Anne Baba Tutumu	23
2.7. Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar.....	25
BÖLÜM III	30
YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni	30
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar	30
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları.....	32
3. 3. 1. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği(PARİ)	32
3. 3. 2. Ebeveyn Kabul Ret Ölçeği(Yetişkin Formu).....	33
3. 3. 3. Kişisel Bilgi Formu	34
3.4. Verilerin Analizi.....	35
3.5 Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	35
3.6. Araştırmacının Rolü	36
BÖLÜM IV	37
BULGULAR.....	37
4.1. Anne Babaların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	37
4.2 Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	52

BÖLÜM V	54
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
5.1. Tartışma.....	54
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	61
KAYNAKÇA.....	65
EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi.....	72
EK 2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği(PARİ)	73
EK 3.Ebeveyn Kabul Ret Ölçeği(EKRÖ).....	77
EK 4.Kişisel Bilgi Formu	81
EK 5.Etik Kurul Onay Formu	83
EK 6. Ölçek Kullanım İzinleri	84

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1	0-18 yaş aralığında çocuk sahibi olan anne ve babaların sosyo demografik özellikleri	31
Tablo 2	Cinsiyete göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması	37
Tablo 3	Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	38
Tablo 4	Medeni duruma göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	40
Tablo 5	Öğrenim durumuna göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	40
Tablo 6	Mesleklere göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	41
Tablo 7	Algılanan sosyo ekonomik duruma göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	43
Tablo 8	Sahip olunan çocuk sayısına göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması	45
Tablo 9	Çocuk bakımında destek alınıp alınmadığına göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması	46
Tablo 10	Ailesinde kaçıncı çocuk olma durumuna göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	47
Tablo 11	Anne babanın kendi annesinin öğrenim durumuna göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	48
Tablo 12	Anne babanın kendi babasının öğrenim durumuna göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	49
Tablo 13	Anne babaların kendi ebeveynlerinin birlikteliğine göre ölçek puan ortalama/ortancaların karşılaştırılması	51
Tablo 14	Sürekli değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonlarının değerlendirilmesi	52

ÖZET

Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Alanda çalışan birçok uzmanın kabul ettiği gibi çocukluk çağı kişilerin psikososyal gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Birçok psikoloji kuramı gibi Ebeveyn Kabul Red Kuramı(EKAR) çocukluk çağına ilişkin açıklamalar getirmektedir. Kuramın ortaya çıkış noktası, insanoğlunun kendisi için önemli olan bireylerden sıcaklık görmeye ihtiyaç duyduğu hipotezidir. Ebeveyninden kabul gören ya da ebeveyni tarafından ret edilen çocukların duygusal, davranışsal, bilişsel ve sosyal gelişimlerine ek olarak yetişkinlik dönemi psikolojik uyumlarının da etkilendiği görüşü ortaya atılmıştır.

İçsel yaşantılarında dengeli ve huzurlu, kendileriyle barışık olan, birbirlerine sevgi-saygı gösteren ebeveynler çocuklarına karşı daha sağlıklı tutumlar sergilemektedirler. Anne babanın kendi yaşadığı çocukluk sürecinde anne ve babası ile olan ilişkisi kendi çocuklarına olan yaklaşımlarını etkilemektedir. Anne babalar farkında olarak ya da olmayarak çocuklarına karşı farklı yaklaşımlarda bulunabilmektedirler. Bazı çocuklara çok değer verilirken, bazılarına çok baskı uygulanmakta, bazıları ise görmezden gelinmektedir. Çocukların sosyal ve ahlaki gelişimleri gördükleri farklı ebeveyn tutumlarının etkilenecek olumlu ya da olumsuz olarak şekil almaktadır (Yavuzer, 1993).

Bu araştırma ebeveyn kabul reddi ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Aynı zamanda ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme tutumları bazı değişkenler açısından incelenecektir.

Araştırmanın örneklemini İzmir İli Bayraklı Adliyesi'nde görev yapan, 0-18 yaş grubunda çocuğa sahip anne ve babalar arasından seçilen 140 bireyden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ebeveyn Kabul/ Ret Ölçeği, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve bazı değişkenler hakkında bilgi toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı (SPSS, Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 ile analiz edilmiştir.

Değişkenlere ait istatistiksel değerlendirmeler yapılırken normal dağılıma uygunluk, Shapiro Wilk testiyle kontrol edilerek normal dağılıma uygunluğun sağlandığı durumlarda parametrik testlerle, sağlanmadığı durumlarda ise nonparametrik testlerle analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda anne baba tutumlarının kişinin cinsiyeti, yaşı, meslek, sosyoekonomik düzey, sahip olunan çocuk sayısı, ebeveynlerin çocuk bakımında yardım alıp almadığı ve ebeveynlerin kaç kardeş olduğundan etkilendiği saptanmıştır. Ayrıca kişinin kendi anne ve babasından algıladığı kabul/ret durumları ile çocuk yetiştirme tutumlarının ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn kabul-reddi, anne-baba- çocuk ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları

ABSTRACT

An Investigation of the Relationship Between Parental Acceptance-Rejection And Family Life- Parenting Attitudes

The fact that childhood has an important place in the psychological and social development of the individual is accepted by many experts today. One of the theories that provide explanations about childhood, which holds an important place in the majority of psychology theories, is the Parental Acceptance and Rejection Theory (Ekar). The theory is based on the basic assumption that all people in the world need to get warmth from the people who are important to them. It has been suggested that acceptance or rejection by parents affects the emotional, behavioral and social-cognitive development of children as well as their psychological adjustment in adulthood.

The fact that parents' attitudes towards their children are healthy depends to a large extent on their peace, stability, peace and love and respect for each other. One of the factors that affect this environment is the way that parents interact with their parents during their childhood. Every mother or father can behave in a different way against children, either knowingly or unknowingly. Some children are loved, some are being printed, some are unwelcome children and some are more tolerant. All these types of attitudes affect both the moral and social development of the child in a positive or negative manner (Yavuzer, 1993).

This research was conducted to investigate the relationship between parental acceptance rejection and family life and child rearing attitudes. At the same time, parental acceptance rejection and child rearing attitudes will be examined in terms of some variables.

The sample of the study consisted of 140 individuals selected from parents who have children in the 0-18 age group who work in Bayraklı Courthouse in İzmir. The Personal

Information Form prepared by the researcher was used to collect information about Parental Acceptance and Rejection Scale, Family Life and Child Rearing Attitudes Scale and some variables. The data obtained within the scope of the research were analyzed with 22.0 Statistical Package for Social Sciences (SPSS).

Compliance with normal distribution when making statistical evaluations of variables, Shapiro It was checked by the Wilk test. In cases where conformity to normal distribution is provided, analyzes have been carried out with parametric tests. Non-parametric tests were performed in cases where normal distribution was not provided. As a result of the study, it was determined that parental attitudes, gender, age, education level, occupation, socioeconomic level, number of children owned, number of siblings parents have, and whether parents receive support in child care were affected. Furthermore, it was found that their parents' acceptance and rejection were related to their own child rearing attitudes.

Keywords: Parental acceptance- rejection, between parents and child relation, parenting attitudes

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çocuğun duygusal güvenliği ve gelişimi ebeveynleri ile kuracağı ilişkinin kalitesine bağlıdır ve bu durum çocuklar için ebeveynlerini önemli kılar. Ebeveyn Kabul/Ret Kuramı çocuğun kişiliğinin oluşmasında anne ve babasından göreceği kabul ya da ret durumunun önemli etkenlerden biri olduğunu ileri sürmektedir(Özyavru, 2008). Kuram ebeveyn kabul reddinin sebeplerini açıklarken, çocuk ve yetişkinlerin duygusal, davranışsal ve bilişsel gelişimlerini ne şekilde etkilediğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Kuramda anne ve babası tarafından reddedilen çocuk veya yetişkin bireylerin genel psikolojik durumları değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

Yetişkinlik dönemi yaşantılarının belirleyicilerinden biri çocukluk döneminde anne ve baba ile kurulan ilişkinin niteliğidir. Ebeveynlerinden sıcaklık ve kabul gören kişilerin olumlu bir benlik geliştirdikleri ve bağımsızlık duygularının arttığı bilinmektedir. Bunun aksine reddedici ve düşmanca ilişkiler, kişilerin diğer önemli ilişkilerinde reddedilmelerine, utangaç ve güvensiz bir kişilik yapısı geliştirmelerine neden olabilmektedir(aktaran Türkoğlu, 2013). Algılanan reddedilme kişilerin duygusal ve davranışsal açıdan aşırı tepki göstermelerine neden olmaktadır. Öfke, kıskançlık, düşmanlık, ümitsizlik yaşamak ve önem verdikleri kişilerin davranışlarını uygun olmayan yollardan kontrol etmek bu kişiler için normal hale gelmektedir.

Bu bağlamda anne babaların geçmiş yaşantıları ve onları etkileyen her durum çocuklarına olan yaklaşımlarını etkilemektedir. Anne babalar olumlu ya da olumsuz deneyimlerini çocuklarına yansıtırken bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak hareket edebilmektedir. Ebeveynlerin sergiledikleri yaklaşımlar çocukların davranışlarını etkilemekle kalmayıp onların gelecekte nasıl birer anne baba olacakları üzerinde etki sahibi olmaktadır(Demircioğlu, n 2008). Bu çalışmada ebeveynlerin kendi anne babalarından algıladıkları kabul edici ya da reddedici ilişkilerin çocuklarını yetiştirirken uyguladıkları tutumlar üzerinde bir etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Amaç ve Önem

Bu araştırma ile kişinin çocuk yetiştirme tutumlarının, kendi ebeveyninden algıladığı kabul edici ya da reddedici davranışlardan ne şekilde etkilendiğinin ortaya

konması amaçlanmaktadır. Kişinin, kendi ebeveynlerini rol model olarak, anne ya da babalık tarzını oluşturacağına inanılmaktadır.

Çocuk gelişip büyüdükçe yeni beceriler kazanmaya, kendi özdenetimini sağlamaya ve yeni davranış kalıpları geliştirmeye başlar. Yanlış anne baba tutumu ve aile içindeki çarpık ilişkiler çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çalışma, anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarının neye göre değiştiğini ve bu değişkenlerin ne derece etkili olduğunu ortaya koyacağı için önemlidir. Ayrıca çocukların gelişim sürecindeki başarıları için anne, babalara ve potansiyel anne- baba adaylarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Çocuk yetiştirme tutumları çocuğun mizacına, ebeveynin kişilik özelliklerine, çocuğun yetiştirildiği toplumun kültürel yapısına, ebeveynin mesleğine, sosyo ekonomik durumuna; çocukların cinsiyetine, yaşına, sayısına ve ailenin sahip olduğu koşullara göre farklılıklar göstermektedir (Berns,1993).

Bu güne kadar ebeveynlerin kişilik özellikleri ve çocuğun mizacının ebeveyn tutumlarına etkisini inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Ancak yapılan literatür taramasında ebeveyn kabul reddinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. İlk kez yapılacak olan bu araştırmanın alana katkı sağlayabileceği ve yeni yapılacak çalışmalara kaynak olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmada yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, sahip olunan çocuk sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, kardeş sayısı, ebeveynlerinin eğitim durumu, ekonomik durum, ebeveynlerin medeni durumu gibi değişkenler açısından karşılaştırmalar yapılacaktır. Elde edilecek sonuçların, anne babaların çocuk yetiştirme tutumları konusunda farkındalıklarını arttıracak ve daha olumlu yaklaşımlar benimsemelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Bu araştırmanın problem cümlesi “Ebeveynlerden algılanan kabul ya da ret ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi” şeklinde belirlenmiştir.

Alt problemler;

1. Anne- babaların ”Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları” ölçeğinin alt boyutları olan “aşırı koruyucu annelik”, “demokratik davranma ve eşitlik tanıma”, “ev kadınlığını reddetme”, “karı-koca geçimsizliği” ve “baskı ve disiplin” tutumu sergileme durumları;

- 1.1. Cinsiyet,

- 1.2. Yaş,
- 1.3. Medeni durum,
- 1.4. Öğrenim durumu,
- 1.5. Sahip olunan meslek,
- 1.6. Algılanan sosyo-ekonomik düzey,
- 1.7. Sahip olunan çocuk sayısı,
- 1.8. Çocuk bakımı konusunda destek alınıp alınmadığı,
- 1.9. Ailesinde kaçıcı çocuk olduğu,
- 1.10. Kardeş sayısı,
- 1.11. Ebeveynlerinin öğrenim durumu,
- 1.12. Ebeveynlerinin medeni durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. Anne babaların ebeveynlerinden algıladıkları kabul ya da ret durumları;

- 2.1. Cinsiyet,
- 2.2. Yaş,
- 2.3. Medeni durum,
- 2.4. Öğrenim durumu,
- 2.5. Sahip olunan meslek,
- 2.6. Algılanan sosyo-ekonomik düzey,
- 2.7. Sahip olunan çocuk sayısı,
- 2.8. Çocuk bakımı konusunda destek alınıp alınmadığı,
- 2.9. Ailesinde kaçınıcı çocuk olduğu,
- 2.10. Kardeş sayısı,
- 2.11. Ebeveynlerinin öğrenim durumu,
- 2.12. Ebeveynlerinin medeni durumuna göre farklılık göstermekte midir?

3. Anne babaların aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ölçeğinin alt boyutları olan “aşırı koruyucu annelik”, “demokratik davranma ve eşitlik tanıma”, “ev kadınlığını reddetme”, “karı-koca geçimsizliği” ve “baskı ve disiplin” tutumu sergileme durumları ile ebeveynlerinden algıladıkları kabul/ret durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada elde edilen bulgular, veri toplamak için kullanılan ölçeklerden elde edilen sonuçların değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Araştırmanın örneklemini, İzmir ili Bayraklı

Adliyesi'nde çalışan, 0-18 yaş grubu çocuklara sahip anne ve babalar arasından gönüllü olarak seçilen 140 birey ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmaya katılan bireylerin kendilerine verilen ölçekleri içtenlikle ve objektif bir biçimde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Örneklem olarak ele alınan grubun evreni temsil edeceği, evrenin görüş ve eğilimlerini yansıtacağı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Anne baba tutumu: Anne-baba tutumu, çocuğun sosyalleşme ve bireyselleşme sürecinde anne babaların etkisini incelemek ve bu etkinin çocuğun psiko- sosyal gelişiminde ortaya çıkaracağı sonuçları incelemek için ortaya çıkmış bir kavramdır. Anne- baba tutumu, çocuk yetiştirmeye ilişkin davranış, beklenti ve inanç olarak tanımlanmaktadır(Steinberg, 1993).

Aile: Toplumun en küçük birimi olarak tanımlanan aile, insan yaşantısı üzerindeki etkisini daha doğumdan önce gösteren ve doğumdan sonra da gelişimin ilk yıllarından yaşamın sonuna kadar devam ettiren bir kuruluştur(Koptagel, 1981).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ebeveyn Kabul- Ret Kuramı

Çocukluk döneminin kişinin psikososyal gelişimi açısından büyük bir önem taşıdığı çoğu bilimci tarafından benimsenen bir görüştür. İnsanın ruhsal gelişiminde en büyük paya sahip olduğu psikoloji kuramlarındaki edindiği yerle de anlaşılan çocukluk çağına dair açıklamalardan bir tanesi de Ebeveyn Kabu/Ret Kuramı'dır (EKAR). EKAR, çocukluk çağındaki anne – baba kabul ve reddinin sebeplerini, ebeveynlerin ve çocuğun tepkisel, bilişsel ve duygusal gelişimlerinde oluşan sonuçları tanımlama ve kestirmeye ilişkin oluşturulmuş bir kuramdır (Rohner ve Rohner, 1981).

Ebeveyn kabulü terimi ilk kez karşımıza psikanalitik kuramda çıkmıştır. Süreç içerisinde sosyal öğrenme kuramcılarının dikkatini çeken bu terim böylelikle anne – babaların davranışlarının ölçülmesine yönelik yapılan çalışmaların başlamasını sağlamıştır. Psikolog ve antropolog Rohner ebeveyn kabulü ile ilgili olarak ilk çalışmasını ebeveyn kabulü ile kültürü karşılaştırdığı yüksek lisans tezi ile 1960 yılında yapmıştır ve sonrasında kuramını birçok araştırmacıya kaynak oluşturacak şekilde geliştirmiştir (Rohner, 1986; 1994).

EKAR dünya popülasyonunun kendileri için değerli olan kişilerden, sıcak bir davranış hissetme ihtiyacı olduğunu varsayarak dünya genelinde evrensel olan ilkeleri açıklamaya çalışmıştır. Kuramda ebeveyn tutumlarının çocuklardaki duygusal, sosyal – bilişsel ve davranışsal gelişimine ve ilerleyen yaşlardaki psikolojik uyumlarına etki ettiği savunulmaktadır.

EKAR Kuramı üç alt alandan oluşur ve beş ana soruya cevap aramaktadır. Birinci alan olan kişilik alanında; çocukların anne, babaları tarafından algıladıkları ebeveyn tutumuna aynı tutumla karşılık verip vermediklerini ve reddedici olarak algılanan ebeveyn tutumunun yetişkinlik çağına ne kadar etki ettiği açıklanmaya çalışılır. Baş etme alanı ise çocukluk döneminde reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalan kişilerin ruhsal sağaltım bakımından diğer bireylerden daha toleranslı olmalarının ve bu durumu daha iyi tolere edebilmelerinin nedenlerini betimlemeye çalışır. Üçüncü alan olan sosyokültürel alanda ise

ebeveyn tutum tepki örüntüsüyle ilgili bazı faktörleri (ruhsal, ailevi, sosyal) incelemektedir. (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012).

Kuramda, “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak tanımlanan ebeveyn – çocuk arasındaki duygusal ilişkinin niteliğine ve ebeveynlerin çocuğa dönük olan duygularını ifade tarzına dikkat çekilmektedir. Ebeveyn Kabul-Ret kuramında ebeveyn, anne babaya ek olarak bakım veren kişiyi tanımlamaktadır. Kuramdaki sıcaklık boyutu ise kabul ve reddi barındıran iki uçlu bir doğrudur. Rohner’e göre herkesin erken döneminde ebeveynleri ile yaşamış oldukları ve algıladıkları kabul – ret düzeyi bu doğrudaki bir yerde konumlanır. Sıcaklık boyutu bakım veren ve çocuk arasındaki etkileşimin yanı sıra çocuğun zihninde oluşturduğu tasarıma işaret eder. Zihinsel tasarım çocuğun sevilmediği ve reddedildiği ya da sevildiği ve kabul gördüğüne dair öznel algıdır. Kuram, kabul ya da redde neden olan ebeveyn davranışlarının kültürel olarak farklılık gösterebileceği, ancak kişinin reddedilme ile ilgili öznel algısının farklı toplumlarda benzer sonuçlar yaratacağı hipotezini öne sürmektedir(aktaran Karpat, 2010).

2.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Ebeveynliğin sıcaklık boyutu ebeveyn kabul ve reddi ile oluşmaktadır. Her birey erken yaş döneminde kendisine bakım veren kişi tarafından farklı ölçülerde sevgi görmesi nedeniyle kendine bu sıcaklık boyutunda bir noktaya konumlandırabilir. İlgili boyut ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal ilişkinin niteliği ve ebeveynlerin duygularını ifade ederken kullandığı bedensel, sözlü ve simgesel davranışları konu alır. Boyutun bir ucunda ebeveynin kabulü, diğer ucunda ise ebeveynin reddi yer almaktadır(Rohner ve diğerleri 2012).

İki uçtan oluşan sıcaklık boyutunun kabul kısmında çocuğun bakım verenden algıladığı sıcaklık, destekleme, şefkat ve sevgi gibi olumlu davranışlar yer alırken ret kısmında ise kabul kısmındaki davranışların belirgin olarak gösterilmemesi ve olumsuz duygular yer almaktadır (Rohner, 1999).

Ebeveyn kabulünün bedensel ifadeleri çocuğu sarma, öpme, kucaklama, onaylama, şefkat gösterme gibi destekleyici davranışlardan oluşurken; sözlü ifadeleri masal okuma, iltifat etme, çocuğu övme gibi davranışları içerir.

Ebeveyn reddi bakım veren kişinin çocuğu sıcaklık, sevgi ve ilgiden mahrum bırakması şeklinde açıklanabilir. Rohner, (1975, 1986, 2005; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012) ebeveyn reddinin dört ana şekilde belirtilebileceğini ortaya atmıştır. (1)

Ebeveynler, çocuklarını sevgi, alaka ve şefkatten mahrum bırakabilirler. (2) Çocuklarını bir düşman gibi görüp onlara saldırgan bir tavır sergileyebilirler. (3) Çocuklarına kayıtsız kalarak onları ihmal edebilirler ya da (4) çocuklar ebeveynlerin davranışlarında bir ihmal olmamasına rağmen ebeveynleri tarafından sevilmediğini düşünebilirler (Ayrışmamış ret). Ayrışmamış ret kavramı, ebeveynlerin çocuklarına karşı ilgi, sevgiden yoksun ve ihmalkar bir davranışları olmasa da çocukların ebeveynlerinin kendisini sevmediği ve kendisine karşı kayıtsız olduğuna inanmalarını açıklamaktadır.

Saldırganlık, ebeveynlerin düşmanca, öfkeli ve kızgın duygularının neden olduğu davranışlardır. EKAR kuramına göre saldırganlık bilerek ve kişinin kendisine ya da karşısındakine yönelik incitici tavırda bulunmak amacıyla yapılan fiziksel eylemlerin(vurmak, bir şeyler atmak, itmek) yanı sıra küfür etmek, küçük düşürücü ya da aşağılayıcı söylemlerde bulunmak, bağırarak şeklinde ortaya çıkan davranışları içermektedir.

Kayıtsızlık, kişinin içten güdülenmesi ile oluşmaktadır. Kayıtsızlığın eyleme dönüşmesi ile ise ihmal ortaya çıkmaktadır. Ebeveynler, çocuklarını kayıtsızlıkla alakalı olmayan durumlarda da ihmal edebilmektedir; bu nedenle kayıtsızlık ile ihmal arasındaki doğrudan bir ilişkiden söz edilemez. Bazen anne babalar çocuklarına hissettikleri öfke ile baş edemedikleri için ihmal davranışı gösterebilmektedirler. İhmal, ebeveynlerin çocukların fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelmesi ve ilgi göstermemesidir. İhmalkar ebeveynler çoğunlukla çocuklarına yardım etmez, bakım ihtiyaçlarını önemsemez ve duygusal olarak gereken desteği sağlamazlar, çocuklarına karşı kayıtsız kalırlar.

“Ayrışmış ret”, önem vermeme ve saldırganlık gibi davranışlarla gözlenebildiği gibi kişinin içsel süreçlerinde düşmanlık ve ilgisizlik şeklinde de yaşanabilir. “Ayrışmamış ret” ise kişi için ebeveynlerinden gelen belirgin bir ret durumu olmamasına karşın bireyin sevilmediğine ilişkin öznel yargılar oluşturmaktadır. Bu noktada “ayrışmış” ret ile “ayrışmamış” ret arasındaki nüansı belirlemek önemlidir (Çetin, 2005). Ayrışmamış ret durumunda ebeveynlerin ret edici bir tutumu olmamasına karşın, çocukta kendine ilişkin sevilmediğine, istenmeyen kişi olduğuna veya inkar edildiğine yönelik hisler oluşur (Rohner, 1986).

2.1.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Anne – babaların çocuklarına karşı ahlaki değerler, sadakat, evdeki sorumluluklar, düzen, saldırganlık, cinsel eğitim ve benzeri konulardaki kontrolcü davranışları EKAR kuramının ilgilendiği bir durumdur. Anne – babaların çocuğu ne derece sınırlayıp,

kısıtladıkları ve bu durumu çocuğun nasıl algılayıp hayatında nasıl etki ettiği kuramın kontrol boyutunda ele alınmaktadır. Kontrol boyutu iki uçludur. Boyutun bir ucunda ebeveynlerin, çocukların sağlık ve güvenliğini kontrol altına alıp diğer konulardaki davranışlarda çocuğa geniş bir özgürlük alanının sağlandığı düşük düzeyde kontrol yer almaktadır. Boyutun diğer ucunda yer alan yüksek düzeyde kontrolde ise ebeveynlerin, çocuğa her konuda aşırı sınırlama, kurallar koyması ve çocuğun kurallara uyması için zorlanması vardır. Yüksek düzey kontrolde, ebeveynlerin çocuğun her davranışını kontrol etmeleri, çocuğun tek başına bir iş yapmasına ve başarmasına, çocuğun kendi özerkliğini kazanmasına engel olmaktadır(Rohner ve Rohner, 1981).

2.1.3. Ebeveyn Kabul- Ret Kuramının Alt Alanları

Ebeveyn kabul-ret kuramı “Kişilik Kuramı”, “Başa Çıkma Kuramı” ve “Sosyo-kültürel Sistemler Kuramı” olmak üzere üç alt kurama ayrılmaktadır (Rohner ve diğerleri, 2012).

2.1.3.1. Kişilik Alt Kuramı

Bakım vereni tarafından kabul ya da ret edilen çocuğun yetişkinliğinde çocukluk dönemindeki ebeveyn tutumunun kişiliğine ve genel ruh haline nasıl yansıdığını kestirmeye ve tanımlamaya çalışan EKAR kuramı bireyin, kendisi için önemli gördüğü bireylerden olumlu tepkiler alma gereksinimi temel alarak ilerlemektedir. Birey için değerli olan diğerlerinden olumlu tepki beklemesi biyolojik ve evrimsel temelli bir gereksinimdir. Olumlu tepki, bireylerin farkında olarak ya da olmayarak kendisi için önem arz eden kişilerden alaka, destek, duygusallık ve sıcaklık şeklinde olumlu tepkiler beklentisine girmesi şeklinde tanımlanır. Yaşamın ilk dönemlerinde bu gereksinimi çoğunlukla ebeveynler doyururken ilerleyen yaşlarda bireyin bu ihtiyacını giderecek “diğer önemli kişiler” bireyin hayatına girmektedir.

EKAR Kuramı’nda ebeveyn, çocuğa kendi sorumluluğuna alana kadar ya da hayatının bir döneminde bakım veren kişi olarak tanımlanmıştır. Ebeveyn anne – babanın yanında büyükanne, büyükbaba ve diğer akrabalar olabilir (Rohner, 2004). “Diğer önemli kişi” ifadesiyle çocuk veya yetişkinin uzun süre bağ kurduğu, önem verdiği ve başka hiç kimsenin yerini dolduramayacağı kişiler kastedilmektedir. Bu tanımdan hareketle ebeveynler de “diğer önemli kişiler” sınıfına girebilir; ancak ebeveynler çocukla, kurduğu duygusallık, çocuğa verdiği güven ve rahatlıkla “diğer önemli kişiler” tanımlamasındakilerin sahip olamayacağı şekilde bir bağ geliştirir. Bu bağlamda çocuğun bakım vereni tarafından kabul

ya da ret tutumu görmesi çocuğun gelişiminde her şeyden önemli bir etkidir (Rohner ve diğerleri, 2012). Çocuğun ebeveynlerinden ya da diğer önemli kişilerden aldığı olumlu dönütler çocuğa olumlu işlevsellikler kazandırmakta ve çocuğun duygu ve davranışlarını düzenlemede etkili olmaktadır.

Kişilik Alt Kuramı'na baktığımızda ret davranışı gören çocuklar büyük oranda yüksek anksiyete düzeyi ve güven problemi gibi sorunlar yaşamaktadır. Ebeveyn reddinin şekli ve yineleme süresine bakılarak yetişkinlerde ve çocuklarda; 1) saldırganlık, pasif ve aktif agresyon ve bu hislerle baş edememe, 2) defansif bağımsızlık ya da bağımlılık, 3) yetersiz öz güven, 4) kendi yeterliliğinde noksanlık, 5) hissizleşme, 6) duygudurum bozukluğu, 7) hayata bakışında olumsuzluk gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Rohner ve Khaleque, 2002).

EKAR'da ebeveyn tarafından reddedilen çocukta oluşan psikolojik acı nedeniyle yukarıdaki özelliklerin oluşması beklenmektedir. Belirgin derecede reddedilen birçok çocuk, gittikçe artan ve acı veren, içerisinde öfke ve kızgınlığı barındıran yıkıcı hislere sahip olmaktadır. Bunun etkisiyle reddedilen çocuk reddedilme tutumundan kendini savunmak için duygularını dışarıya kapatmaktadır. Bu nedenle çocuk, sevgi gösterme, isteme ve sevgiyi nasıl göstereceğini bilme ve sevgiyi kabullenmede çoğu zaman sorun yaşamaktadır (Khaleque ve Rohner, 2002).

2.1.3.2. Başa Çıkma Alt Kuramı

Reddedilmenin birey üzerindeki olumsuz etkileri bazı durumlarda tam tersi bir durum oluşturarak kişinin biopsikososyal yaşantısında psikolojik sağlamlığını kuvvetlendirebilmektedir. EKAR kuramında bu bireyler için “baş ediciler” kavramı kullanılmaktadır. Başa çıkma alt kuramı duygusal baş edicilere karşı araçsal baş edicilerden bahsetmektedir. Duygusal baş ediciler ebeveynleri tarafından kabul edilmemelerine rağmen psikolojik durumu oldukça iyi olan kişilerdir. Araçsal baş ediciler ise ebeveynlerinin reddiyle baş gösteren psikolojik problemlere rağmen profesyonel hayatlarında problem yaşamayan kişilerdir.

Ebeveyn Kabul – Ret Kuramı bütüncül bir bakış açısı ile baş etme mekanizmalarını belirlemiştir. Ortaya çıkan baş etme mekanizmaları bireyin kişilik özelliğine, diğer önemli kişilere ve içinde bulunulan mevcut şartlara göre şekillenir ve bireyin davranışlarına etki eder. Bireyin özellikleri, bireyin zihnindeki şemaları ile diğer bireysel özelliklerini içerir. Reddedici ebeveynlerin kişisel özellikleri ve reddedici tutumun süresi, nasıl olduğu, şiddeti

gibi etkenler “diğerleri” kategorisine girmektedir. “Durumsal” özellikler ise “diğer önemli kişiler” ile çocuğun toplumsal çevresidir. Kuramda öne sürülen hipotez tüm koşullar eşit olduğunda çocuğun ret edici tutum ile baş edebilmesi, reddedici tutumu olmayan diğer önemli kişiler ve bağlandığı figür tarafından verilen destek ve sıcaklıkla ilgilidir (Rohner ve diğerleri, 2012).

2.1.3.3. Sosyo Kültürel Sistemler Alt Kuramı

Farklı toplumlarda yapılan kuram çalışmaları genel olarak değerlendirildiğinde, ebeveynler çocuklarını sıcak bir ortamda yetiştirirken, yaklaşık %25’lik kısım çocuklarına karşı farklı düzeylerde ret davranışları sergileyerek yetiştirmektedir (Rohner ve Khaleque, 2005).

Ebeveyn ret – kabul kuramı toplumsal açıdan iki soru üzerine kurulmuştur. 1) Kimi ebeveynler çocuklarına ilgili, şefkatli ve sıcak yaklaşırken kimi ebeveynlerin ise çocuklarına ilgisiz, sevgiden mahrum ve saldırgan davranmalarının sebebi nedir? EKAR Kuramı’nda değinildiği şekilde, ebeveynden algılanan kabul ya da ret durumları ile bazı psikolojik, ailesel ve toplumsal etkenler ilişkili midir? 2) Toplumdaki anne babaların çocuklarına göstermiş oldukları kabul ya da ret durumları, o toplumda yaşayan diğer ebeveynlerin davranış ve inançlarını ne şekilde etkilemektedir? Bir insanın kendini ortaya koyma şekli, dini inançları ya da sanatsal eğilimleri çocukluk döneminde anne ve babası ile ilişkisinin niteliği ile evrensel olarak ilişkili midir (Rohner ve Khaleque, 2005)?

Kuramın bu alt kategorisinde toplumun unsurları arasındaki etkileşim yer almaktadır (sosyal ortam, anne – baba davranışı, akran, öğretmen tepkileri, adet, ananeler vs.) (aktaran Türkoğlu, 2013).

2.2. Ailenin Tanımı ve Ailenin Çocuğa Olan Etkileri

Aile, insanın içinde çoğaldığı, yeni aile bireylerinin topluma adaptasyonunun başladığı, cinsel aktivitelerin şekil aldığı, aile içerisindeki eş, ebeveyn, çocuk gibi üyelerin arasında içtenliğin, güvenin ve sıcaklığın geliştiği bir ilişkinin olduğu, içerisinde bulunan şartlara göre ekonomik aktiviteleri de barındıran sosyal bir kurumdur (Ök, 1996).

Aile kurumu, bireyin dünyaya gözlerini açtığı, hayata dair ilk tecrübelerini edindiği ve ilk adımlarını atma şansını bulduğu yerdir. Bireyin kişilik gelişiminin temel unsurları ailede kazanılır. Bireyin olumlu toplumsal rol ve davranışlar kazanması ailenin bireye sunduğu olanaklarla mümkündür (Ülküer ve Buz, 1988).

Aile içerisindeki yüksek uyum ve paylaşım, çocukların dahil oldukları topluma uyumunu kolaylaştırırken, bu şekilde yetiştirilen çocuklar yetişkinlik dönemlerinde birey olmayı başarmış, çevresine karşı saygılı bireyler olurken hislerini ifade etmede ve çevresiyle paylaşımda bulunmakta zorluk çekmezler. Yaşamının ilk dönemlerinde yeterli deneyimi olmayan çocuklar, ailesinin temel değerlerini içselleştirir ve bunları kendisine yol gösterici edinir. Aile bu nedenle çocuğun gelişimi ve yetişkinlik dönemi için anahtar bir faktördür (Aydın, 2002).

Aile, çocuğun gelişimsel özelliklerine aşağıdaki şekillerde katkı sağlayabilir:

- Toplumda dengeyi bulan bir yetişkin olması için çocuğa güven duygusunu hissettirerek,
- Toplumsal kabul edilebilirlik için gerekli ortamı sunarak,
- Toplum içerisinde sosyal bir ortama sahip olabilmesi için toplum tarafından onaylanan gerekli davranışları öğretip bunların geliştirilmesinde destek sağlayarak,
- İçerisinde bulunduğu topluma oryantasyonu sağlarken karşılaştığı sorunlar noktasında çocuğa yol göstererek,
- Toplumsal onayın olduğu uyumsal davranışlar kazanmasında destekleyici ve ifade edici olarak,
- Yeteneklerinin sosyal çevresinde ortaya çıkarılmasında ve geliştirilmesinde rol alarak,
- Kabiliyetleri ve ilgileri çerçevesinde isteklerinin gelişimine katkı sağlayarak(Yavuzer, 2017).

Ailenin çocuğun kişilik oluşturmadaki etkisi o kadar önemlidir ki çocuklarda meydana gelen birçok bozukluğun nedeninin ailesi ile arasında gelişen ilk ilişkide yaşadığı olumsuz deneyiminden meydana geldiği bulgulanmıştır (Aydın, 1997).

Berne (1961)'e göre, bireylerin kendi ebeveynlerinin etkisi ile sahip oldukları ebeveyn benlikleri, kendileri ebeveyn olduğunda çocuklarına karşı davranışlarını belirlemektedir. Çocukluk döneminde ebeveynleriyle yeterli ve etkili ilişki kuramayan bireyler kendi ebeveynliklerinde problemler yaşayabilmektedir (aktaran Dökmen, 1985).

2.3. Anne Baba ve Çocuk Arasındaki İlişkiler

Anne, hamilelikle başlayan süreçle çocuğun bütün sorumluluğunu yüklediği gibi doğum sonrası süreçte de yüksek oranda çocuğun sorumluluğunu almaktadır; bu nedenle çocuğu yetiştirme sürecinde anne, görevi gereği önemli bir konumdadır (Şimsek, 2008).

Bebek doğumdan sonra anne ile ilişkisi sonucu güven duygusunu öğrenir. Psiko-sosyal gelişim görevi olarak yaşamının ilk yıllarında güven duygusunu öğrenen bebek, anne ile kurduğu güven ilişkisini yetişkinlik dönemindeki kuracağı güven ilişkilerine yansıtır. Bebeğin sözlü olmayan dilini annenin anlaması, bebeğin ihtiyaçlarını yerinde ve gerekli anda giderebilmesi, sorunlarını çözmesi anne ile bebek arasında olumlu bir güven ilişkisi ortaya çıkarır (Yavuzer, 2004).

Anne bir çocuk için çok önemlidir. Çocuğun her anlamda sağlıklı gelişimi ve kişilik yapısı geliştirmesi, annenin sevecenliği, sıcak ilgisi ve bakım vermesi ile doğrudan ilişkilidir. Çocuğun anneden mahrum kalması erken döneme denk gelirse ve anne yokluğu uzun süre devam ederse çocukta derin tepkisel ve ruhsal bozukluklar oluşacaktır (Çağdaş, 2003).

Bebeklik döneminde bireyin bakım sorumluluğunu çoğunlukla anne üstlenmekte, zamanın büyük bir bölümünü bebek için harcamaktadır. Anne ile bebeğin bu bağı nedeniyle çalışmalar çoğunlukla anne – bebek ilişkisine odaklansa da babaların da bebeklerin sağlıklı psikososyal gelişiminde önemli bir rol aldığı bilinmektedir. Küreselleşen dünya teknoloji, bilim ve ekonomik gelişmelerle aile yapısının dinamiklerini de değiştirmiş; aile içerisindeki görev ve sorumluluklar yeniden tanımlanmıştır. Kadının da iş hayatına katılmasıyla birlikte babanın bebeğe karşı sorumlulukları da artmış ve değişmiştir. Baba bebeğin ekonomik ihtiyaçları yanında öğrenim ve bakımı ile de ilgilenmeye başlamıştır (Çağdaş , 2003).

Yapılan araştırmalar baba figürünün yoksunluğunun çocuklarda özellikle zihinsel işlevlerde etki yarattığına işaret etmektedir. Çocuklar baba yokluğuna çeşitli şekillerde psikolojik tepkiler vermektedir. Yapılan araştırmalarda bu tepkilerin ailede babanın aldığı role, çocukla ilişkisine ve niteliğine, annenin kişilik özelliklerine göre değiştiği bulunmuştur. Babanın çocuğa karşı olumlu tutum ve davranışlarının çocukların liderlik, topluma uyum sağlama, matematik becerileri ve cinsel kimlik gelişimine olumlu yönde etki ettiği ortaya konmuştur (Kuzgun, 1999).

Çocuğun özgür bir kişilik geliştirebilmesinde en önemli etken anne – baba arasındaki sağlıklı ilişkisidir. Anne ile baba arasındaki ilişki ne denli iyi olursa bu durum anne – çocuk

ilişkinde de olumlu yönde etki eder. Babanın evin ekonomik sorumluluğunu alması, eşine karşı tutumu babanın, çocuğa karşı dolaylı etkileridir. Babanın çocuğuna temas etmesi, sözlü iletişimde bulunması, çocuğun hayatını ilgilendiren konularda kararlar alması ise babanın çocuğa direkt etkileri arasındadır (Çağdaş, 2003).

Çocuğun sahip olduğu duygu ve düşüncelerini açıklama fırsatı vermek için ebeveynler çocuklarını her durum ve şartta güvende ve özgür hissedebilecekleri koşulları hazırlamalıdır. Sağlıklı olmayan aile içi ortamlarda daha çok çocuğun yapması gerekeni öğretme önemlidir. Önemli olan ebeveynlerin beklentilerinden çok çocuğun ilgi ve yetenekleri olmalıdır. Aile içinde bireyler birbirini iyi bir şekilde tanımalı ve bireyselleşmelidir (Yavuzer , 2005).

2.4. Anne- Baba Tutumları

Tutum, geniş perspektifte bireye ait olan ve onun bir nesneye karşı olan duygu, düşünce ve davranışlarını düzenleyen bir eğilimi göstermek için kullanılmaktadır. Tutumlar gözlenemezken sonuçları davranışlara yansıdığı düşünülen bir takım eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Çocuğun psikolojik ve fiziksel olarak sağlıklı gelişiminde aile içindeki “psikolojik atmosfer” önemli etkiye sahiptir. Darling ve Steinberg (1993)’e göre bu ortam “ebeveynlik bağlamı” yani ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki temel değer, davranış ve tutumlarını içerir. Son yıllarda Baumrind’in (1980;1991) öne sürdüğü ebeveyn stilleri kavramı ile birlikte Batı’da ebeveyn tarzlarının ergenler ve çocukların gelişimindeki etkisi üzerine yapılan araştırmalar yaygınlaşmıştır (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010).

Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme şekli toplumlara ve kültürlere göre farklılaşmaktadır. Amerikan toplumu ve Japon toplumunu karşılaştıracak olursak Amerikan toplumunda yetişen çocuklar genelde bağımsızlık düzeyleri yüksek ve rekabet duyguları oldukça gelişmişken Japon toplumunda yetişen çocuklar topluma karşı özgeci bir tutuma sahip ve ailelerine bağımlı bir kişilik geliştirirler. Çocuk yetiştirme tarzları toplumdan topluma farklılık gösterdiği gibi ebeveynlerden ebeveyne göre de değişir; var olan ebeveyn sayısı kadar çocuk yetiştirme şekli bulunmaktadır (Şendil, 2003).

Belsky (1984) ortak kültüre sahip ebeveynlerin değişen ebeveyn tutumlarını yordamak üzerine ortaya attığı yaklaşımıyla; anne – babaların çocuk yetiştirme şekillerini belirleyen üç tarz bulunduğunu ve bu tarzların anne – babaların seçecekleri tutumların

belirleyicisi olurken, aynı zamanda çocuklar üzerindeki etkilerinin de tespit edilebileceğini açıklamıştır. Bu yaklaşımda temel belirleyiciler 1. ebeveynlerin sahip olduğu kişisel özellikler ve bu özelliklerin kaynağı, 2. çocuğun kişisel özellikleri, 3. bağlamsal stres ve destektir. Evlilik uyumundan, anne – babanın mesleğinden, sosyal ilişkilere kadar derin bir bağlamı içeren bağlamsal stres ve destek faktörü ailenin dahil olduğu sosyal ortamı tanımlar.

Anne – babaların sahip oldukları kişisel özellikleri baz alarak yapılan bir meta analiz çalışmasında (Prinz, Stams, Dekovic, Reijntjes ve Belsky, 2009), bireysel özelliklerin ebeveyn tarzı tercihinde sıkı bir belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beş faktör kişilik özelliği göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışmada ebeveynlik tutumu olarak duygusal sıcaklık, davranış denetimi ile ebeveynlerin yüksek düzeyde dışa dönüklükleri, tecrübeye karşı açık olmaları, uyumlulukları ve dengeli duygusallık düzeyleri arasında sıkı bir bağlantı olduğu tespit edilmiştir (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010).

Ebeveynler arasındaki uyum, barış, birbirlerine olan saygı ve sevgileri çocuklarına karşı tutumlarının olumlu olması açısından oldukça önemlidir. Aile içindeki bu ortamı etkileyen birçok unsur vardır. Çocuk doğmadan önce anne – babanın çocukla ilgili hayali beklentilerinin doğum sonrası çocukla uygun olup olmayışı, toplumun değer yargıları, çocuk doğduktan sonra ebeveynler üzerinde oluşan sorumluluktan ebeveynlerin memnun olup olmaması, çocuğun kişilik özelliklerinin aile tarafından uygun görünüp görünmeyişi, ebeveynlerin çocukluklarında kendi ebeveynleri ile var olan ilişkisi, çocukların sayısı, ebeveynlerin arasındaki ilişkinin niteliği, ekonomik durum, ebeveynin kişilik yapısı, aile içi iletişimin durumu bu unsurlardan bazılarıdır (aktaran Öğretir, 1999).

Çocukların ahlaki ve sosyal gelişimleri üzerinde olumlu ya da olumsuz şekilde etki eden ebeveynler kasıtlı ya da farkında olmadan çocuklarına karşı farklı tutumlarda davranmaktadırlar. Bazı çocuklar aşırı sevilirken bazıları ihmal edilebilmekte, bazılarına baskı yapılırken bazıları istenmeyen çocuk olmakta, bazılarına da aşırı hoşgörü gösterilmektedir (Yavuzer, 1993). Özgüveni yüksek, sorumluluk hissi gelişmiş ve kendini kontrol edebilen bireyler, özgürlükçü ve uyumlu aile ortamlarında, sağlıklı ve dengeli ilişkiler içerisinde yetişmiştir ve bu bireylerin özsaygı düzeyleri yüksektir. Çocukluk döneminde aile içi ilişkileri olumsuz ilişkiler barındıran bireyler yetişkinliklerinde saldırgan, öfke kontrolü düşük, sessiz, içe kapanık ve özgüvenleri düşük olabilmektedir. Bu bağlamda çocuğun gelişimi açısından ebeveyn tutumu oldukça önemlidir (Akyıldız, 2005).

Çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından engellenen bireyler anne – baba olduklarında çocuklarının kendi çocukluklarında kendine sunulmayan özgürlüğe sahip olmalarını bilinçaltında kıskanırlar ve genelde kendi anne – babalarından gördükleri şekilde çocuklarını kontrol altında tutmaya çalışırlar. Ebeveynlerin baskı altında bir çocukluk geçirmesi bazı durumlarda çocuklarına rahat ve yumuşak bir tutum takınmasına da neden olabilmektedir. Bu durumda çocuk kendisine bir figür edinemez ve rehberden eksik kalır. Böyle ortamlarda yetişen çocuklar ise asi ve saldırgan tepkilerde bulunur (Yavuzer, 2004).

Ebeveynler arasındaki ilişki çocuklarına karşı olan ebeveynlik tutumlarını da etkilemektedir. Evliliğinde sorun yaşayan ve mutsuz olan bir kadın, ilgi ve sevgisini çocuğa verebileceği gibi yaşadığı olumsuz duygular nedeni ile çocuğa karşı saldırgan davranışlar sergileyebilir. Aile içinde oluşan sağlıklı ortam o aileden başarılı insan ilişkileri kurabilen, dost canlısı, mutlu ve yapıcı kişilerin çoğalmasına olanak sağlar. Aile içi ilişkileri sağlıklı olmayan çocuklar, yetişkinlik dönemlerinde uyum sorunu yaşayabilmektedir (Yavuzer, 1993).

2. 5. Anne Baba Tutumları ile İlgili Yaklaşımlar

Ebeveynlik tutumları hakkında çeşitli kuramsal tanımlamalar ve modeller bulunmaktadır. Aşağıda bu kuramlardan söz edilmiş ve ebeveyn tutumları ile ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Ebeveyn tutumları üzerine çalışan önemli isim Baumrind, anne ve baba tutumunu ebeveynin değerleri, inanışları ve tepkileri olarak açıklamaktadır. Baumrind'in yapmış olduğu sınıflama alanda kuramsal temel olarak kabul edilmiştir. Ebeveyn tutumu ile ilgili dört boyut belirleyen Baumrind, bunları anne – babanın kontrolü, anne – baba ile çocuğun açık etkileşimi, olgunluk beklentisi ve bakım-destek verme olarak sıralamıştır.

Bakım veren denetim boyutu, ebeveynlerin belirlemiş oldukları kurallara çocuklarının uymasını ve çocuk üzerinde otorite kurma çabalarını açıklamaktadır. Açıklık boyutu ise ebeveynlerin çocuklarının düşüncelerine ne derecede saygı duydukları ve çocuğu sınırlama nedenlerini hangi düzeyde açıkladıklarını ifade etmektedir. Olgunluk beklentisi boyutu, anne – babaların çocuklarının sosyal alanda başarılı olmaları için ne derecede desteklediklerini açıklarken bakım – destek boyutu ise ebeveynlerin çocuklarına hissettirdikleri alaka, yakınlık, onay ve gereksinimlerine karşı hassas olmasını açıklamaktadır (Baumrind, 1971).

Baumrind (1971), yukarıda değinilen boyutları dikkate alarak anne baba tutumlarını sınıflandırmıştır. Çocuğun sert bir disiplinle, sıcak bir ilgi ve duygusal destek görmeden yetiştiği *otoriter(yetkeci)ebeveynlik* stilinde ebeveynler çocukları için yüksek standartlar belirlerler ve çocuklardan bu standartlara uymasını beklerler. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki otoriter tutumun hakim olduğu aile ortamında büyüyen çocukların kaygı düzeyleri yüksek ve özsaygıları düşüktür. Bu çocuklar ilişkilerinde onaylanma ihtiyacı hissederler ve uyum problemleri yaşarlar. En uygun yaklaşım olarak kabul gören *demokratik/dengeli ebeveynlik* stilinde özerk bir kişilik geliştirebilmesi adına çocuğa uygun koşullar sağlanır. Aile içinde bireyler arasında etkili bir iletişim söz konusudur. Çocuk ihtiyaç duyduğu duygusal desteği ailesinden alır. Bununla beraber ebeveynler çocuğun davranışlarını gözler, ailede disiplin de vardır. Bu tarz ebeveynliğin hakim olduğu aile ortamında yetiştirilen çocukların daha uyumlu oldukları ve olumlu psikolojik gelişim gösterdikleri bulunmuştur. Yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir. Steinberg (2001)'in çalışmasında demokratik/dengeli ebeveynlik stiline farklı aile yapıları, sosyo ekonomik koşullar ve etnik kökenlere rağmen çocukların olumlu psikolojik özellikler sergilemelerini sağladığı ortaya konmuştur(Sümer ve ark., 2010). *İzin verici ebeveynlik* stilinde anne babalar çocuklarının istek, dürtü ve davranışlarını hoşgörü ile karşılarlar, çocuklarına ceza vermekten kaçınırlar. Ebeveynler hiçbir kontrol olmaksızın çocukların kendi aldıkları kararları uygulamasına müsaade ederler, çocuklar belirlenen kurallara uymaları konusunda uyarılmazlar. Ebeveynler açık bir şekilde görüşlerini açıklamak yerine hile yolu ile çocuklarını herhangi bir konuda ikna etmeye çalışırlar. Aile yaşamında çocukların günlük aktiviteleri konusunda belirlenmiş kurallar yoktur. Bu ebeveynler çocuklardan ev içinde almaları gereken sorumluluklar konusunda beklenti içine girmezler (aktaran Aytemiz, 2010). Bu aile ortamında yetişen çocukların stresle başa çıkma konusunda zorlandıkları, sorumluluk alma duygularının gelişmediği, duygularını kontrol edemedikleri gözlenmiştir(aktaran Sümer ve ark. , 2010). Baumrind ebeveynlerin bu tutumlardan birini daha belirgin bir şekilde sergilediklerini ifade etmektedir.

Maccoby ve Martin (1983) , Baumrind'in ebeveynlik tutumlarını, iki boyut açısından ele almış ve bu iki boyutun kesiştiği noktada dört tür ana baba tutumu oluşturmuşlardır. İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli'nde, "duyarlık" ve "talepkarlık/kontrol" boyutları yer almaktadır. Buna göre duyarlılık ve kabul boyutu; ailenin çocuğun taleplerine ve bir takım ihtiyaçlarına duyarlı olması; ailenin kendini organize etme biçimini ve kendine güveni çocuğa aktarması ayrıca çocuğa sağlanan sıcaklık ve destek seviyesi ile ilişkilidir. Kontrol ve talepkârlık boyutu; çocukların aileye uyum sağlamaları için ailenin çocuklardan taleplerde

bulunmasını, beklendik şekilde davranış sergilemeleri için denetim ve disiplin sağlamalarını içerir.

Maccoby ve Martin, Baumrind'in sınıflamasından farklı olarak "izin verici" ebeveyn tutumunu "izin verici/şımartan" ve "izin verici/ihmkâr" olarak iki farklı biçimde ele almıştır. İzin verici/şımartan ebeveynler ilgili ve sıcak davranışlar sergilemelerine rağmen çocuklarının davranışlarını ya çok az denetlerler ya da hiç denetlemezler, çocukların kendi başlarına aldıkları kararlar doğrultusunda hareket etmelerine müdahale etmezler. İzin verici/ihmkâr ebeveynler çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte duygusal olarak mesafelidirler, çocuklarının ihtiyaç duyduğu ilgiyi göstermezler, çocuklarının karar alma süreçlerine dahil olmazlar ve çocuklarını denetleme gereği duymazlar((Maccoby ve Martin, 1983).

2.6. Anne ve Baba Tutumu Türleri

Farklı gruplamalar olmakla birlikte bu araştırmada anne baba tutumları yedi başlık altında incelenecektir.

2.6.1. Baskıcı ve Otoriter Anne Baba Tutumu

Türk toplumunun geleneksel aile yapısında sık rastlanılan otoriter anne baba tutumu, çocuğun bir konu hakkında fikri alınmadan, çocuğun istek ve beklentileri göz ardı edilerek anne baba tarafından belirlenmiş kural ve emirlerin katı bir şekilde uygulanmasıdır (Ekşi,1990). Bu tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarını bağımsız bir birey olarak kabul etmezler ve çocuklarına hakim olduklarını düşünürler. Temel niteliği çocuğa uygulanan baskı olan bu tutumda kurallar herhangi bir açıklama yapmaksızın konulur ve çocuklardan bu kurallara koşulsuz bir biçimde uymaları ve itaatkar davranmaları beklenir (Şendil,2003).

Kendilerini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak gören otoriter anne babalar, çocuklarına sevgi duymakla birlikte, sevgilerini çocuğun istendik davranışı sergilemesine bağlı olarak gösterirler ve uygun davranışı oluşturmak için pekiştireç olarak kullanırlar(Cüceloğlu,2006). Bu tutum türünde önemli olan anne ve babanın düşüncesidir ve çocukların istekleri, ilgileri ve kişilik özellikleri göz ardı edilir. Anne ve baba çocuğun söyledikleri ile ilgilenmek, onu anlamak için çaba sarf etmek yerine baskı ve eleştiri yoluyla çocuk üzerinde kontrol oluşturarak çocuklarını istedikleri şekle sokmak için uğraşırlar. Bu tür ebeveynler çocuklarına sıcaklık göstermezler ve disiplin yöntemi olarak sıklıkla cezaya başvururlar (Kulaksızoğlu,1998). Dalga geçme, utandırma, aşağılama, ayıplama gibi

metotlarla çocuk baskı altına tutulmaya ve itaat göstermeye zorlanır (Aydın, 2002). Çocuğun kişiliğinin özerk olması, bireyselleşmesi desteklenmez. Çocuğun düşüncelerini ortaya koymasına, benliğini sergilemesine izin verilmez (Dönmezer,1999).

Bu tür bir baskı altında tutulmak ise çocuk için olumsuz sonuçlar ortaya çıkarır. Çocuk anne, babasına ve diğerlerine duygularını ifade etmekten çekinir, korkar ve pasif davranışlar sergiler. Boyun eğmediklerinde cezalandırılacaklarını ve dışlanacaklarının farkında olan ve bundan korkan çocuklar için en iyi yol anne ve babalarına itaat etmektir. Sık cezalandırılmaktan ötürü benlik saygıları düşük olan çocuklar aynı zamanda özgüven sorunu da yaşarlar (Aydın, 2002). Ev içinde uygulanan cezalar nedeni ile ezilen çocuklar ev ortamından çıktıklarında saldırgan davranışlar gösterirler. Ebeveynlerinden gördükleri davranışlar nedeni ile güçsüz kişilerin güçlü kişiler tarafından ezileceği yönünde bir yargıları vardır. Bu çocuklar otorite olarak gördükleri kişilere itaat ederken, otoritenin ortadan kalktığı durumlarda isyankar davranabilirler. Her zaman kendinden istenilenleri eksiksiz bir şekilde yapmaya çalışırlar. Bu çocuklar kendinden güçsüz olan kişilere karşı göstermiş oldukları olumsuz davranışlar nedeni ile iyi iletişim kuramazlar ve uyum problemleri gösterirler (Kulaksızoğlu,1998).

2.6.2. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Ülkemizde baskılı ve otoriter tutum kadar sık karşılaşılan yaklaşımlardan biri de koruyucu tutumdur. Anne babalar çocuklarını koruma güdüsüne sahiptirler. Ebeveynliğin ilk görevi çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamak, sonra da çocuklarına güvenli bir ortam sağlamaktır; ancak bazı ebeveynler çevreden gelebilecek tehlikeler konusunda abartılı bir kaygı duymakta ve çocuklarına sürekli korunmaya muhtaçmış gibi davranmaktadırlar ((Kulaksızoğlu,1998).

Bu tip ailelerde ebeveynler yaptıkları müdahalelerle çocuklarının karar verme becerilerinin gelişmesine engel olurlar. Anne babalar çocuk adına karar verme hakkına sahip olduklarını savunurlar (Örgün, 2000). Aydın'a (2007) göre çocuk yeni deneyimlerini anne babanın yoğun gözetimi altında yaşar. Çocuğun başına bir şey gelme endişesiyle ebeveynlerin çocuk üzerinde sıkı denetimi söz konusudur. Anne, baba ve çocuğun çevresinde yer alan yetişkinler çocuğun yapması gereken birçok şeyi çocuğu yormamak adına üstlenerek çocuğun gelişimi olumsuz etkilerler ve gelecekteki yaşamında zorluk yaşayacaklarını göz önünde bulundurmadan bu tarz davranışlarını sürdürmekte ısrar ederler (Tuzcuoğlu, 2004).

Sağlıklı ruh hali içinde olan ebeveynler açısından çocuklarının bireyselleşmesi olağandır ve bu konuda çocuklarına gereken desteği verirler. Aşırı müdahaleci ana babalara göre ise çocuk anne ve babasına bağımlı olmalıdır. Anne ve babaların aşırı korumacı ve müdahaleci tutum sergilemeleri, geç ya da zor süreç ve tedavilerden sonra çocuk sahibi olmaları, çocuğun hastalık geçmişi gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bunun yanında ebeveynlerin sağlıklı bir aile ortamında kendi anne babalarında sevgi ve şefkat görmeden büyümüş olmaları çocuklarına olan tutumlarını etkilemektedir (Şendil, 2003).

Aile ortamında çocuğun kendi benliğinin farkında olması engellendiği için, çocuk ailesinin beklentisi doğrultusunda bağımlı bir kişilik geliştirir, psikososyal olarak olgunlaşamaz (Yavuzer, 2004). Kendine özgü karar alma mekanizması geliştiremeyen çocuk bağımlı yapısı nedeni ile girişimcilik gösteremez. Aşırı koruyucu tutumun hakim olduğu aile ortamı nedeni ile çocuk ilerleyen yaşına rağmen korunma ihtiyacı hisseder ve kendini himaye edecek kişileri arar, ailesinden uzun süre ayrı kalmak bu kişilerde kaygı yaratır. Bu nedenle sosyalleşmekte zorlanırlar(Kulaksızoğlu,1998). Aşırı koruyucu tutumu benimseyen anne babaların yetiştirdiği çocukların genel olarak kendini korumak, güdülemek ve geliştirmek için enerjisi azdır. Karşılaştıkları problemleri çözmekte zorluk yaşarlar. Duygularından kaçarlar ve duygularını bastırmaya çalışırlar. Çocuk ürkek, inatçı, mantıksız, kavgalar çıkaran, çabuk mutsuz olan, diğer kişilere bağımlı bir kişi olur (aktaran Şanlı, 2007).

2.6.3. İzin Verici(Gevşek) Anne Baba Tutumu

Çocuğa karşı yüksek düzeyde kabulün ve ilginin olduğu, kontrolün ise düşük olduğu, çocuk merkezli aile olarak da tanımlanan izin verici anne baba tutumunda, çocuğa aile ve toplum içerisindeki kurallar öğretilmemekle birlikte basit kurallara uymaması halinde de herhangi bir yaptırım uygulanmaz (Şanlı,2007). İzin verici tutuma sahip ebeveynler, çocuk merkezli bir eğitim uygularlar ve çocuklara sınırlama getirmeyerek çocuğun tüm isteklerini yerine getirmek için çalışırlar. Ailede çocukların olumsuz davranışları dahi hoşgörü ile karşılanır; ceza yöntemi hiçbir zaman uygulanmaz. Anne baba çocuğu değil çocuk anne babayı yönlendirir(Çağdaş, Seçer-Şahin,2010). İzin verici tutuma sahip ailelerde çocuklar ile ilişkiler bazen yüzeysel kalabilir. Duygusal bağları kuvvetli değildir. Ayrıca sınırlama/sınır kavramları olmaması sebebi ile çocuklar ebeveyn otoritesi bakımından eksiklik yaşarlar (Mansager ve Volk, 2004).

Çocuk merkezci aileler olarak da tanımlanan izin verici ebeveynlere, genellikle orta yaş döneminde çocuk sahibi olmuş ya da kalabalık bir çekirdek ailedeki tek çocuk şeklinde yaşayan ailelerde sıklıkla karşılaşılr. Çocuğun her isteğinin karşılanması, sınırlarının belirlenmemesi, abartılı sevgi ve sonsuz hoşgörü sağlanması çocuklarda doyumsuzluğa yol açar. Ebeveynlerin yönlendirilmeye açık olduğı bu tutumda çocuklar ailelerine karşı saygı gösterme konusunda sorun yaşarlar ve dış dünyada da ebeveynleri gibi yönlendirebilecekleri kişileri ararlar. Özellikle okul yaşamlarında kurallar ve sınırlarla karşılaştıklarında hayal kırıklığı yaşarlar ve uyum sağlamaları zorlaşır(Yavuzer, 2005). Dolayısıyla izin verici anne baba tutumu ile yetiştirilen çocukların, sınırları ve kuralları tanımayan, benmerkezci ve işbirliğine açık olmayan bireyler olduğı söylenebilir (Çağdaş, Seçer-Şahin,2010).

İzin verici anne baba tutumuna sahip ailelerdeki çocuklar kendi istek ve beklentilerine göre yaşamlarını belirledikleri için özdenetim konusunda sorun yaşarlar. Ayrıca çekirdek ailede yaşanan bu süreç sosyal yaşama geçişte zorluk yaşamalarına, adaptasyon sorunlarına ve akademik problemlere yol açar (Şendil, 2003).

2.6.4. Tutarsız(Dengesiz ve Kararsız) Anne Baba Tutumu

Tutarsız anne baba tutumu izin verici ve otoriter anne baba tutumu arasında yer alır. Sınırlar ve otorite vardır ancak uygulanacağı zaman ve konu belirsizdir (Pardeck ve Pardeck, 1988). Bir davranışı anne baba bazen cezalandırırken bazen görmezden gelebilir. Dolayısıyla çocuk davranışları konusunda belirsizlik yaşar (Geçtan, 1989).

Tutarsız anne baba tutumu, ebeveynler arasında çocuk eğitimi konusunda uyuşmazlıkların yaşanması şeklinde olabileceğı gibi aynı ebeveyn tarafından benzer durumlara farklı tepkiler verme şeklinde de görülebilir. Bu durum çocuk için çelişkili bir durum yaratmaktadır (Aydın,2002). Benzer biçimde çocuk davranışlarını ebeveynin vereceğı tepkiye, ebeveynin duygu durumuna göre ayarlamak durumunda kalmaktadır (Yörükoğlu, 1985). İlgili biçimdeki davranış örüntüleri diğer ebeveyn tutumlarına göre daha zarar verir. Çocuk ebeveynin tepkilerinden emin olamaması sebebi ile kendine özgü kişilik geliştirmekte zorlanır. Bu sebeple ebeveynler hem kendi içlerinde hem de birlikte tutarlı olmalıdırlar (Tuzcuoğlu 2003).

Tutarsız yaklaşım şekli, çocuğun gelecek dönemlerde sağlıklı iletişim kurma konusunda sorun yaratabilir. Tutarsız anne baba tutumu benimseyen aile ortamındaki çocuklar davranışlarını kişiye ve duruma göre şekillendirebilmekte ve tutarsız kişilik özellikleri sergileyebilmektedirler (Ağır, Akbağ, Aydın, Tuzcuoğlu ve Yayıcı, 2005). Bu

anlamda özgüven problemleri yaşayabilir; çekingen ve agresif davranışlar sergileyebilirler (aktaran Günalp, 2007).

2.6.5. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Mükemmeliyetçilik kavramında, kişinin kendi öz benliğinin değerinin olmadığı, bireysel düşünme ve değerlendirme becerilerinin önemsenmediği ifade edilmekle birlikte yapılan her eylemde mükemmel sonuçlar beklenir. Başkaları tarafından belirlenmiş değiştirilemez ve tartışmaya açık olmayan ölçütler çerçevesinde kişinin en iyisi olması beklenir (Cüceloğlu,2006).

Bireyin psikolojik sağlığı açısından olumsuz etkileri olan mükemmeliyetçilik, ebeveyn özelliği olduğunda hem kendisi hem de çocuk açısından yüksek başarıya ulaşmaya zorlar ve çocuğun bilgi ve becerileri dikkate alınmaz. Bu nedenle çocuğa olası hataların hayatını ekileme biçimi ve başkaları tarafından nasıl değerlendirildiği konusunda hatırlatmalar yapılır. Hatalar, mükemmeliyetçi ebeveynler için korkması ve dikkat edilmesi gereken önemli hususlardır (Flett ve Hewitt, 2002).

Mükemmeliyetçi anne baba tutumuna sahip ebeveynlerin çocuklarından yüksek başarı beklentisi vardır ve çevrelerinde övgüyle bahsedilmekten hoşlanırlar. Bu tutumdaki anne babaların çoğu çocukluk dönemi zor geçen ve sonradan iyi bir statüye ve sosyo ekonomik düzeye ulaşmış, ailesi tarafından kıyaslamaya maruz kalmış insanlardır. Kendilerinin elde edemedikleri başarıya çocukların ulaşmasını beklerler. Bu sebeple mükemmeliyetçi ebeveyni mutlu etmek zordur. Çocuğun ne yiyeceğinden kimlerle arkadaş olacaklarına kadar eleştirel tarzda yaklaşırlar, kendi çocukluklarında olduğu gibi sıklıkla çocuklarını diğerleri ile kıyaslarlar. Çocukları kendi önerilerini dikkate almadıklarında moral bozukluğu yaşarlar(Aydın,2002).

Mükemmeliyetçi anne baba tutumunun benimsendiği ailede büyüyen çocukların en belirgin duyguları umutsuzluktur. Kendilerini değersiz hissederler ve genellikle ebeveynlerin bekledikleri başarıya ulaşamadıkları için hayal kırıklığı yaşarlar (Yavuzer, 2017). Anne ve babaların sevgisini kazanmak bu çocuklar için başarılı olma koşuluna bağlıdır. Dolayısıyla ebeveyninden öğrenilen bu tutum ile kendileri de mükemmeliyetçi özelliklere sahip olurlar; insanlara koşullu sevgi ile yaklaşırlar; iş hayatlarında başarılı olsalar da istedik düzeyde sosyal ilişkiler kuramazlar ve başarısızlık durumu ile karşılaştıklarında oldukça mutsuz olurlar (Öz, 2005).

Sağlıklı ailede çocuktan beklenen çocuğun kapasitesine uygun olağan bir başarıdır. Sağlıklı ailede çocuğu “olması gereken” doğrultusunda zorlamak yerine “olanı” geliştirmek, “gizli güçleri” su yüzüne çıkarmak hedeflenmektedir. Önemli olan ebeveynin beklentisi ile çocuğun kapasitesi arasındaki dengenin kurulmasıdır (Yavuzer, 2017).

2.6.6. Reddedici Anne Baba Tutumu

Reddetme davranışı, çocuğun fiziksel ve psikolojik gereksinimlerini karşılamayı ihmal ederek çocuğa karşı düşmanca duygular geliştirme şeklinde tanımlanabilir (Önder, 2007). Bu tip bir tutum daha çok çocuğun istenmediği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlerin reddedici olmalarının farklı sebepleri bulunmaktadır: Çocuk evlilik dışı , istenmeyen bir bebek olabilir; anne- baba henüz bir çocuklarının olmalarına kendilerini hazır hissetmiyor olabilir; çocukta bedensel ve ruhsal açıdan bir engel olabilir, anne- baba hayal kırıklığı ve suçluluk hissediyor olabilir; çocuk anne babanın hayal ettiği çocuk olmayabilir, anne ya da babadan biri çocuğa aşırı düşkünlük gösterip eşini ihmal ediyor olabilir; ihmal edildiğini düşünen ebeveyn çocuğu kendisine rakip olarak görüp çocuğu kıskanabilir ve çocuğa düşmanca yaklaşabilir. Ayrıca çalışan bir anneyse çocuk bir müddet annenin çalışmasına engel olacak ve ilerlemesini durduracaktır, bu durum annenin çocuğu kabullenmesini güçleştirebilir. Ebeveynler var olan ilişkisel problemlerine çözüm olması amacıyla çocuk sahip olmuştur ancak bekledikleri sonucu elde edemedikleri için çocuğu reddedici davranabilirler (Özdoğan, 2000).

Reddedici ebeveyn tutumunda çocuğa açık ya da örtülü biçimde istenmediği duygusu verilir. Açık olarak verilen reddetme davranışında agresif davranışlar, ceza verilmesi, ilgisizlik, şiddet, tehdit ve yalnız bırakma varken; örtük olarak verilen reddetmede ise çocuktan kusursuz davranışlar sergilemesi beklenir. Çocuk beklentileri karşılamayacağı sebebi ile verilen sorumluluklar altında bocalar (Önder, 2007).

Reddedici tutum ile yetiştirilen çocuklar sevgi ve ilgi göremezler. Dolayısıyla çocuğun güven duygusu zedelenir ve insanlara güvenmez; insanlara karşı sevgi besleyemez. Sosyal ilişkilerde zorlanırlar; kaybetme korkusu yaşarlar (Tuzcuoğlu, 2004). Reddedilmiş çocuklar sevgi ve ilgi görmek için olumlu davranışlar sergilerken, beklentileri karşılanmadığında olumsuz ve saldırgan davranışlar gösterebilirler (Aydın,2005).

2.6.7. Demokratik Anne Baba Tutumu

Haluk Yavuzer demokratik tutumu destekleyici, hoşgörülü ve güven verici olarak tanımlamaktadır. Bu tutumda çocuğun varlığı ve istekleri önemlidir ve ebeveyn çocuğun varoluşuna saygı duyar. Çocuğa içerisinde bulunduğu gelişim dönemine göre bazı sorumluluklar verilir. Çocuğun kendi düşüncelerini paylaşmasına olanak verilir, ebeveynler çocukların görüşlerine saygı gösterir. Çocuğun sunulan alternatifleri seçme hakkı vardır (Vural, 2004). Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Çocuğun bu sınırların dışına çıkmadan özgür olmasına olanak verilir (Yavuzer, 2004).

Baumrind(1991)'e göre demokratik ebeveynler çocuk üzerinde kontrol ve disiplini sürdürürler bununla birlikte çocuklarına, kararlarının nedenlerini anlatırlar ve kararlarında esneklik gösterirler. Demokratik aileler talepkardır fakat aynı zamanda çocuk merkezlidir. Disiplinlerinde çocuğun sorumluluğunu, işbirliğini paylaşması ve kendini düzenlemesi önemlidir. Çocuklarının aktivitelerini akılcı bir şekilde, konu yönelimli olarak yönetme eğilimindedirler. Çocuklarına karşı sıcak ve ilgilidirler, çocuklarını dinlemeye özen gösterirler. Aile içinde verilecek olan kararlarda çocuklarının görüşlerini alırlar. Demokratik ailelerin disiplin metotları, cezacı olmaktan çok destekleyicidir (aktaran Çamurlu Keser, 2006).

Tuzcuoğlu(2004) demokratik bir aile ortamında; uyulması gereken kuralların belli olduğunu, ebeveynlerin çocukların yaptıkları ile yakından ilgilendiğini, çocukların anne ve babalarının uzantısı değil eşit haklara sahip ayrı bir birey olarak görüldüğünü, çocuklara güven duyulup desteklendiğini, çocuğun yeni bir şeyler denemesine ve yaratıcılığını geliştirmesine fırsat tanındığını, kararların tüm aile bireylerinin katılımıyla alındığını ifade etmektedir.

Demokratik tutuma sahip anne babalar çocuklarıyla iletişime önem verirler. İletişimi engelleyecek konularda dikkatli davranarak çocuklarına öğüt vermekten ve onları suçlamaktan kaçınırlar. Çocukları ile alay ettiklerinde ya da onlara emir verdiklerinde aralarındaki iletişimin zarar göreceğinin farkındadırlar.

Çocuklarının rahatsız edici davranışlarına karşı sen mesajı kullanmak yerine ben mesajı kullanarak çocuğa hangi davranışını kabul etmediklerini, kabul etmedikleri davranışın kendilerini nasıl etkilediğini ve nasıl duygular içine soktuğunu belirtirler. Çocukların istedikleri ile kendi beklentileri arasında anlaşmazlık yaşadığında çocukla birlikte çözüm üretirler, bu çözümlerden birini uygulama konusunda birlikte karar verirler. Ebeveynler sahip oldukları gücü kullanmadan, çocukları üzerinde baskı oluşturmadan problem çözme yöntemlerini oluştururlar (aktaran Çağdaş, Seçer-Şahin,2010).

Demokratik ailelerde çocuğa koşulsuz sevgi sunulur. Ebeveynler gösterdikleri sevgi karşısında çocuklarından herhangi bir şey beklemezler. Ebeveynler mantıklı sebeplerle çocuklarına belirli sınırlamalar getirirler ve çocuklar bu durumun nedenlerini bilir. Bu sayede çocuk bu sınırlamaları rahat bir şekilde kabul edebilir (Oskay,1990). Ebeveynler çocukların hatalarının tersine başarabildiklerine odaklandıkları için çocuk da kendi olumlu yönlerinin farkına varır ve sağlıklı bir kişilik geliştirir. Demokratik anne babalık tarzında çocuklar hata yapsa bile fiziksel cezalar uygulanmaz. Ebeveynler ceza uygulamak durumunda kaldıklarında ise çocuğa neden ceza verdikleri konusunda açıklama yapmaya, cezayı olumsuz davranışın hemen arkasından uygulamaya, verdikleri cezaların uygulanabilir olmasına ve çocukta korku yaratmamasına özen gösterirler (Özdoğan, 2000).

Demokratik bir aile ortamında büyüyen çocuk, kabul edildiğini ve onaylandığını hisseder, kendi ait saygı ve özgüven geliştirir, sağlıklı bir birey olarak yetişir. Anne babanın dengeli hoşgörüsü çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardım eder. Böyle bir ortamda çocuk, girişim yeteneğine sahiptir ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir(Yavuzer, 2004).

Demokratik ebeveynlerin çocukları, sorunlarla en iyi baş edebilen gruptur. Olgun, dirençli ve başarı yönelimlidirler ve sorumluluk sahibidirler. Bağımsız olarak kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilirler. Bu çocuklar bilişsel testlerde en yüksek puanı alırlar. Aynı zamanda arkadaşlarıyla iyi geçindikleri ve ebeveyn işbirliğine açık oldukları görülmektedir. Grup içinde lider konumunda atılgan ve aktiftirler. Sosyal olarak uyumludurlar. Duygusal açıdan dengeli ve mutlu bir birey olurlar(Baumrind, 1991).

2. 7. Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar

Haktanır, Baran ve Alisinanoğlu(1998) çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını inceledikleri çalışmada Ankara Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde çalışan, 3-17 yaşları arasında çocukları olan 288 anneye ulaşmışlardır. Çalışmanın sonucunda öğrenim

düzeyleri yükseldikçe annelerin daha az koruyucu, daha az baskılı ve otoriter davranmaya eğilimli oldukları ve öğrenim düzeyleri düştükçe karı koca geçimsizliği gösterme oranının yükseldiği belirlenmiştir.

Özyürek ve Şahin(2005) ebeveyn tutumlarını inceledikleri araştırmada 381 ebeveyne ulaşmıştır. Araştırma sonucunda annelerin, babalarla karşılaştığında çocuklarına daha demokratik bir şekilde yaklaştıkları bulunmuştur. Anne babanın öğrenim düzeyi, mesleği, çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısı, ailede yaşayan diğer bireylerin olmasının ebeveynlik tutumlarını etkilediği bulunmuştur. Sonuçlara bakıldığında; öğrenim düzeyi yükseldikçe anne babaların çocuklarına gösterdiği demokratik yaklaşımların arttığı, aşırı korumacılık ve katı disiplin uygulamalarının azaldığı ortaya çıkmıştır. Mesleklerle göre olan farklılığa bakıldığında doktor, öğretmen ve avukat olan annelerin daha fazla demokratik yaklaşım sergiledikleri, daha az sert disiplin uyguladıkları ve aşırı koruyuculuk gösterdikleri; öğretmen, doktor, avukat gibi meslekler de çalışan babaların tutumlarının diğer meslek gruplarına göre daha az koruyucu olduğu ve çocuklarına daha katı disiplin uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sayısı değişkeni ile olan karşılaştırmalarda 3 ve üzeri çocuğa sahip annelerin daha az çocuk sahibi olan annelere göre çocuklarına daha koruyucu yaklaşırken ve daha sert disiplin uygularken, babaların çocuklarına daha sert disiplin uyguladıkları ve sahip olunan çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuklarına demokratik bir şekilde yaklaşmakta zorluk yaşadıkları bulunmuştur. Ailede başka bireylerin yaşaması halinde ebeveynlerin katı disiplin uygulamalarının ve aşırı koruyuculuk sergilemelerinin arttığı bulunmuştur.

Durmuş(2006) 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne baba tutumlarını incelediği araştırmasında; yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, öğrenim durumu gibi bağımsız değişkenleri ele almıştır. Araştırmaya 3-6 yaş arası çocuğa sahip 300 anne baba katılmıştır. Analizler sonucunda PARİ ölçeği aşırı koruyucu ve baskı disiplin alt boyutları ile anne babaların öğrenim durumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. İlköğretim ve altı eğitim grubundaki katılımcıların, aşırı koruyucu ve baskı disiplin alt boyutundan aldığı puanların diğer eğitim gruplarındaki katılımcıların puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demiriz ve Öğretir (2007), farklı sosyo ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının annelerinin ebeveynlik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında 300 anneye ulaşmışlardır. Yapılan analizlere göre, alt sosyo ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden, aile içinde daha geçimsiz ve daha sıkı disiplin uyguladıkları

görülmüştür. Annenin demokratik tutumunun ekonomik düzeyden etkilenmediği ortaya çıkmıştır. Çocuk sayısının artmasıyla birlikte annelerin daha fazla koruyucu davrandıkları ve daha fazla sıkı disipline başvurdıkları belirlenmiştir. Annelerin eğitim seviyesi düştükçe daha fazla koruyucu oldukları, kadınlık rolünü daha fazla reddettikleri, daha fazla geçimsizlik gösterdikleri ve daha sıkı disiplin uyguladıkları bulunmuştur.

Yalçın(2010), ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kendi anne babalarından algıladıkları davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırmasında 3, 4, 5 ve 6 yaş grubu çocuk sahibi olan 460 anne babaya ulaşmıştır. Analizler sonucunda PARİ ölçeği aşırı kontrolcü alt ölçeği puanları ile katılımcıların çalışma durumları, öğrenim düzeyleri, kendi ailesinde kaçıcı çocuk oldukları ve kendi ebeveynlerinin öğrenim düzeyleri ile ilgili özellikler açısından anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Çalışmayan annelerin daha az kontrolcü oldukları, eğitim seviyesi yükseldikçe aşırı kontrolcü anneliğe ait ortalamaların arttığı görülmüştür. Ayrıca kendi ailesinde birinci ve ikinci doğum sırasına sahip ebeveynlerin beşinci çocuk olarak dünyaya gelen ebeveynlere göre daha düşük kontrolcülük gösterdikleri bulunmuştur. Kardeş sayısı fazla olan ve kendi anne babasının eğitim düzeyleri yüksek olan ebeveynlerin kendi çocuklarına karşı daha kontrolcü bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sıkı disiplin alt ölçeği açısından yapılan incelemeler bakıldığında; eğitim seviyesi ve kendi annesinin eğitim seviyesi yükseldikçe sıkı disiplin puanlarının arttığı gözlenmiştir. Kendi ailesinde 2.çocuk olanların, 5. çocuk olanlara göre çocuklarında daha fazla sıkı denetim uyguladıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi yükseldikçe karı-koca geçimsizliğinin arttığı bulunan bir diğer sonuç olmuştur.

Erdoğan(2014), çatışma çözme becerileri ile annelerinin ebeveynlik yaklaşımları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında 396 çocuğun anne tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Yapılan analizler sonucunda annelerin yaşı ile PARİ'nin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Annenin öğrenim düzeyi ile PARİ alt ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Buna göre eğitim seviyesi düştükçe annelerin aşırı annelik tutumlarında artma, demokratik davranma tutumlarında azalma, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin tutumlarında artma olduğu bulunmuştur. Annelerin ekonomik durumları değerlendirildiğinde bazı alt ölçeklerde anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Buna göre, bireylerin ekonomik durumları kötüleştikçe aşırı annelik tutumlarında artma, demokratik tutumlarında azalma ve sıkı disiplin puanlarında artma görülmüştür.

Eroğlu(2014), 0-6 yaş arası çocuğa sahip anne babaların sosyo ekonomik durumlarının ve benlik saygılarının çocuk yetiştirme tutumlarına etkisini incelediği araştırmasında 111 gönüllü anne babaya ulaşmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların gelir düzeyi ile aşırı koruyuculuk, demokratik ve eşitlik, ev kadınlığını reddetme, karı-koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt puanları açısından anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre; düşük gelire sahip anne babaların daha fazla aşırı koruyuculuk, daha az demokratik ve eşitlik, daha fazla baskı disiplin uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gelir düzeyi arttıkça karı koca geçimsizliğinin azaldığı bulunmuştur. Katılımcıların öğrenim düzeyi ile demokratik ve eşitlik boyutu, ev kadınlığını reddetme ve karı- koca geçimsizliği ve baskı disiplin alt puanları arasında anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre eğitim seviyesi arttıkça daha fazla demokratik ve eşitlik, geçimsizlik; daha az ev kadınlığını reddetme ve baskı disiplin gösterdikleri bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların yaşı ile karı koca geçimsizliği alt boyutu puanlarının anlamlı bir fark gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Açıkyol(2016) çocuk sahibi olan kadınların çocuk yetiştirme tutumlarıyla kendi ebeveyniyle bağlanma stilleri, çocukluk döneminde yaşadığı örselenmişlikler ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada annelerin eğitim düzeyi, çalışma durumları ve çocuk sayılarının tutumları üzerindeki etkisine de bakmıştır. Araştırmanın örneklemini 0-18 yaş arasında çocuğu olan 540 anneden oluşmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre ebeveynine aşırı koruyucu bağlanan annelerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu davrandıkları, aşırı kontrolcü algıya sahip annelerin de çocuklarına karşı demokratik olmadıkları; çocukluk döneminde yaşanmış olan ihmal ve istismarın çocuklarına karşı sergiledikleri tutumları etkilediği ve daha koruyucu oldukları görülmüştür. Güven duygusu az ve ilişkilerinde tehdit hisseden annelerin daha koruyucu oldukları görülmüştür. Eğitim düzeyi yükselen annelerin ev kadınlığını daha fazla reddettikleri, çalışan ve daha fazla çocuğa sahip annelerin de daha korumacı oldukları ortaya çıkmıştır.

Güren(2017) evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisini incelediği araştırmasında evli ve çocuk sahibi olan 90 çifte ulaşmış; çocuk sayısı arttıkça PARİ ölçeğinin alt boyutlarından olan aşırı annelik puanlarının da arttığını belirlemiştir. Güren'in araştırmasında 3 ve üzeri çocuk sahibi olan çiftlerin ev kadınlığını reddetme puanları daha yüksek olarak sonuç vermiştir. Karı koca geçimsizliği alt boyutunda 3 ve daha fazla çocuğa sahip çiftlerin puanları yüksek sonuç verirken, en düşük sonuç iki çocuğu olan çiftlerde

ortaya çıkmıştır. Tek çocuklu çiftlerde demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutundan alınan puanlar en yüksek sonuç verirken; iki, üç ve üzeri çocuğa sahip çiftler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yine üç ve üzeri çocuk sahibi olan çiftlerde ev kadınlığından kaçma alt boyutundan alınan puanlarının en yüksek sonucu verdiği görülmüştür. Sahip olunan çocuk sayısı ile baskı ve disiplin alt ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Türkmen(2018) evli ve çocuk sahibi kadınların evlilik uyumlarının çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında verilerini evli ve çocuk sahibi olan 200 kadın üzerinden elde etmiştir. Araştırmada PARİ alt ölçeklerinden elde edilen puanlar bazı demografik özelliklerle karşılaştırılmıştır. Buna göre aşırı koruyucu anneliğin ve sıkı disiplinin katılımcıların yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. 41 yaş ve üzerindeki katılımcıların aşırı koruyucu annelik tutumunun, 40 yaş altındaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu; 41 yaş ve üzerindeki katılımcıların sıkı disiplin tutumunun 31-40 yaş arasındaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu bulunmuştur. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayılarına göre yapılan karşılaştırmalarda aşırı koruyucu annelik, ev kadınlığını reddetme ve sıkı disiplin alt boyutlarında anlamlı farklar olduğu bulunmuş; 2 çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyuculuk annelik tutumunun 1 çocuğa sahip katılımcılardan, 1 çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığını reddetme tutumunun 2 çocuğa sahip katılımcılardan, 2 çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplininin 1 çocuğa sahip katılımcılardan anlamlı şekilde daha fazla olduğu görülmüştür. Aylık gelire göre yapılan karşılaştırmalarda aşırı koruyucu annelik tutumu, karı- koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt boyutlarında anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Buna göre; aylık geliri 3000-6000 TL arasında olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt boyutlarındaki puanlarının aylık geliri 6000 TL'den fazla olan katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Ebeveynlerden algılanan kabul ya da ret durumu ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden olan genel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumu belirleyerek bir betimleme yapmaktır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan evrende genel bir kanıya varmak için evrenin tümüyle ya da ondan alınacak bir grup örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir(Karasar,2005).

Bu araştırma genel tarama modelinin ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. İlişkisel tarama modellerinde değişkenler arasındaki ilişkiler, korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenir. Korelasyon türü ilişkisel taramalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişim söz konusu ise bunun ne şekilde olduğu öğrenilmeye çalışılır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise en az iki değişken bulunur ve bunlardan birine(sınamak istenen bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene(bağımlı değişkene) göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığı incelenir(Karasar,2005).

Araştırmada 0-18 yaş arasında çocuk sahibi olan bireylerin anne baba tutumlarının, yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, ekonomik durum, öğrenim durumu gibi bağımsız değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmada 0-18 yaş arasında çocuk sahibi olan bireylerin çocuk yetiştirme tutumlarının, kendi anne ve babalarından algıladığı kabul/ret durumuyla ilişkili olup olmadığı korelasyon yöntemiyle incelenmiştir.

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

İzmir ilinde yaşayan, 0-18 yaş aralığında çocuk sahibi olan anne ve babalar bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İzmir İli Bayraklı Adliyesi'nde çalışan, 0-18 yaş grubu çocuklara sahip anne ve babalar arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 140 birey oluşturmaktadır. Araştırmaya 97 anne ve 43 baba katılmıştır. Araştırmaya katılan anne- babalara ait demografik bilgiler Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. 0-18 Yaş Aralığında Çocuk Sahibi Olan Anne ve Babaların Sosyo - Demografik Özellikleri

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	97	69,3
Erkek	43	30,7
Yaş		
20-30 yaş	15	10,7
31-40 yaş	79	56,4
41 ve üstü	46	32,9
Medeni durum		
evli	120	85,7
boşanmış/ayrı yaşıyor	20	14,3
Öğrenim durumu		
lise	19	14,0
üniversite	94	69,1
YL+Doktora	23	16,9
Total	136	100,0
Meslek		
katip/müdür	59	42,1
uzman	27	19,3
mübaşir	11	7,9
hakim/savcı/avukat	20	14,3
polis/güvenlik	14	10,0
diğer	9	6,4
Total	140	100,0
Çocuk Sayısı		
1 çocuk	82	58,6
2 ve üstü	58	41,4
Çocuk bakımında alınan destek		
evet	50	35,7
hayır	90	64,3
Ekonomik durum		
Gelirim giderlerimden daha az	26	18,6
Gelirim giderlerime eşit	81	57,9
Gelirim giderlerim fazla	33	23,6
Anne baba birlikteliği		
evet	128	91,4
hayır	12	8,6
Ailede kaçınıcı çocuk olduğu		
1,0	42	30,0
2,0	48	34,3
3,0	27	19,3
4 ve üstü	23	16,4
Annenin öğrenim durumu		
okur yazar değil	21	15,0
okur yazar	12	8,6
ilkokul mezunu	61	43,6
ortaokul mezunu	16	11,4

lise mezunu	16	11,4
üniversite mezunu	14	10,0
Babanın öğrenim durumu		
okur yazar	7	5,1
ilkokul mezunu	55	39,9
ortaokul mezunu	19	13,8
lise mezunu	27	19,6
üniversite mezunu	30	21,7
Total	138	100,0

Araştırma örneklemini oluşturan bireylerin; %69,3'ü kadın, %30, 7'si erkek; 20-30 yaş arası %10,7, 31-40 yaş arası %56,4, 41 yaş ve üzeri %32,9; medeni durumları %85,7'si evli, %14,3'ü boşanmış ve ayrı yaşamakta; %14'ü lise, %69,1'i üniversite, %16,9'u yüksek lisans ve doktora mezunu; %42,1'i katip ve müdür, %19,3'ü sosyal çalışmacı, %7,9'u mübaşir, %14, 3'ü hakim savcı ve avukat, %10'u polis ve güvenlik görevlisi, %6,4'ü diğer meslek gruplarından oluşmaktadır.

Örnekleme oluşturan anne babaların; %58, 6'sı bir çocuk, %41,4'ü iki ve daha fazla çocuk sahibi; %35,7'si çocukların bakımında destek almakta, %64,3'ü çocukların bakımında destek almamakta; %18,6'sının geliri giderlerinden daha az, %57,9'unun geliri giderlerine eşit, %23,6'sının geliri giderlerinden fazla; %91,4'ünün anne ve babası birlikte yaşıyorken, %8,6'sının anne ve babası ayrı yaşamaktadır.

Örneklemdaki kişilerin anne ve babalarının öğrenim durumuna bakıldığında; annelerinin %15'i okur yazar değil, %8,6'sı okur yazar, %43,6'sı ilkokul mezunu, %11,4'ü orta okul mezunu, %11,4'ü lise mezunu, %10'u üniversite mezunu; babaların %5, 1'i okur yazar, %39,9'u ilkokul mezunu, %13,8'i ortaokul mezunu, %19,6'sı lise mezunu, %21,7'si ise üniversite mezunudur.

3. 3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmada üç farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmanın amacına yönelik olarak bazı demografik bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' ve geçerlilik güvenirlik çalışmaları yapılmış olan "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği(PARİ)" ve "Ebeveyn Kabul Ret Ölçeği (EKRÖ)" kullanılmıştır.

3. 3. 1. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği(PARİ): Ölçeğin orijinali Schaefer ve Bell(1958) tarafından ABD'de geliştirilmiştir. Annelerin aile hayatı ve çocuklarına yönelik duygularını değerlendirmek amacıyla yapılandırılmış olan bu ölçeğin orijinali 115 maddeden oluşmuştur. Ülkemizde uyarlama çalışmalarından ilki Le Compte, Le

Compte ve Özer(1978) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçekteki ifade sayısı 60'a indirilmiş ve üç hafta ara ile yapılan test-tekrar-test yöntemiyle güvenirlik katsayıları .58 ve .88 olarak bulunmuştur. Alfa güvenirlik katsayısı ise .64 olarak saptanan ölçeğin iç tutarlılığı araştırma amacına yönelik olarak yüksek olduğu kanaatine varılmıştır. Kavramsal geçerlilik için yapılan faktör analizinde ölçek beş faktöre ayrılmıştır. Korelasyon katsayıları II. Faktörde .59 ve V. Faktörde .90 ve tanımlanan beş alt ölçekte r'nin medyanı .81 olarak hesaplanmıştır. Uyarlama çalışmalarından ikincisi Küçük (1987) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Türkçe formunun II, III ve IV. alt ölçeklerinin yapı geçerliliği test edilmiştir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları ölçeğinin beş alt ölçeği vardır:

Aşırı Koruyucu Annelik Boyutu (Faktör I) : 16 madde içeren bu faktör annelerin aşırı kontrol, müdahale, çocuktan çalışkan, faal ve bağımlı olmasını isteme ve çocuğun da bunu anlaması gerektiğine inanma gibi özellikleri içermektedir.

Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma Boyutu (Faktör II) : Bu boyutu içeren maddelerde çocuğa eşit haklar tanıma, onunla arkadaşlık etmek ve birçok şeyi paylaşabilmeyi kapsayan maddeler vardır. Ayrıca çocuğa fikirlerini açıkça belirtmesini, destekleyici ifadelere de yer veren 9 madde yer almıştır.

Ev Kadınlığını Reddetme Boyutu (Faktör III) : Annenin ev kadınlığından hoşnutsuzluğunu yansıtan 13 maddeden oluşmuştur. Yeni doğan bebeğin bakımından ürkemek, sinirlilik, çocuklarla bir arada uzun süre kalmaktan hoşlanmamak gibi konuları içermektedir.

Karı-Koca Geçimsizliği Boyutu (Faktör IV) : Evlilik hayatındaki genel gerginliği içeren 6 ifade yer almaktadır. Kocanın düşüncesizliği, anneye yardımcı olmayışı ve karı-koca geçimsizliğinin çocuk yetiştirmedeki rolünü içeren maddelerden oluşmuştur.

Baskı ve Disiplin Boyutu (Faktör V) : Bu boyut çocuğun tepkilerini bastırıcı ve olumsuz çocuk yetiştirme tutumunu yansıtır. Katı disipline inanma, çocuğu zorlama ve anne babanın mutlak hakimiyetine inanma gibi konuları kapsayan toplam 16 maddeden oluşmuştur(Le Compte; Le Compte; Sözen, 1978). Bu boyut, diğer dört faktör ile belirgin bir korelasyon göstererek bir örüntü oluşturan bazı alt ölçekler birleştirilerek oluşturulmuştur. Cezalandırılma, katı disiplin ve baskıya çocuğun verdiği yanıtlara karşı genel anne-baba

tutumlarını ölçmeye yarar. Daha çok olumsuz bir çocuk yetiştirme tutumuna işaret eder(Özben ve Argun, 1995).

Testi alan kişiden her ifade için “hiç uygun bulmuyorum”, “biraz uygun buluyorum”, “oldukça uygun buluyorum” ve “çok uygun buluyorum” seçeneklerinden birini işaretlemesi istenir. Maddelere verilen “hiç uygun bulmuyorum” yanıtına “1” puan, “biraz uygun buluyorum” yanıtına “2” puan, “oldukça uygun buluyorum” yanıtına “3” puan ve “çok uygun buluyorum” yanıtına “4” puan verilir. 2, 29 ve 44. maddeler ters puanlanır. Toplam puan yoktur. Alt boyutlardan alınan puanın yüksek olması o boyutun yansıttığı tutumun onaylandığını gösterir (Öner, 1997). EK 2’de ölçeğe yer verilmiştir.

3. 3. 2. Ebeveyn Kabul Ret Ölçeği(Yetişkin Formu): Rohner ve arkadaşları tarafından 1978 yılında geliştirilen Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği Yetişkin Formu (Yetişkin EKRÖ) katılımcıların çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili anıları değerlendirmektedir (Rohner ve Khaleque, 2005). Yetişkin EKRÖ, Anne EKRÖ ve Baba EKRÖ olarak adlandırılan iki ölçekten oluşmakta ve anne ile ilişkide algılanmış olan kabul-ret Anne EKRÖ, baba ile ilişkide algılanmış olan kabul-ret ise Baba EKRÖ ile araştırılmaktadır. Altmış maddeden oluşan Yetişkin EKRÖ’nün sıcaklık/şefkat (20 madde), düşmanlık/saldırganlık (15 madde), ihmal/kayıtsızlık (15 madde) ve ayrışmamış ret(10 madde) olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır. Bu dört alt ölçeğin toplanması ile elde edilen toplam puan, bireyin anne veya babası ile ilişkisinde ne kadar kabul-ret algıladığının genel bir ölçümünü vermektedir. EKRÖ’de yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru” (4 puan), “bazen doğru” (3 puan), “nadiren doğru” (2 puan), “hiç bir zaman doğru değil” (1 puan) biçiminde dördümlü Likert tipi ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puan ranjı 60 (en yüksek düzeyde kabul) ile 240 (en yüksek düzeyde ret) arasında değişmektedir. 60 puan en yüksek düzeyde kabul algısını gösterirken, 240 puan en yüksek düzeyde ret algısını göstermektedir.

EKRÖ’nün alt ölçeklerine göre madde numaraları şu şekildedir:

Sıcaklık ve Şefkat Alt Ölçeği(20 madde): 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29, 33, 36, 40, 43, 47, 50, 54, 55, 57, 58, 60. Bu alt ölçekteki bütün maddeler ters puanlanmaktadır.

Düşmanlık/Saldırganlık Alt Ölçeği(15madde):2, 6, 9, 13, 16, 20, 23, 27, 30, 34, 37, 41, 44, 48, 51.

İhmal ve Kayıtsızlık Alt Ölçeği(15 Madde): 3, 7*, 10, 14*, 17, 21*, 24, 28*, 31, 35*, 38, 42*, 45, 49*, 52. (*)İşareti olan maddeler ters puanlanmaktadır.

Ayrışmamış Ret Alt Ölçeği(10 Madde): 4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 56, 59.

EK 3'te Ebeveyn Kabul/Ret ölçeğinin anne ve baba formlarına yer verilmiştir.

Ebeveyn Kabul/ Ret(EKRÖ) ölçeğinin yetişkinler için olan formunun Türkiye örneklemindeki güvenirlik ve geçerlik çalışması hem normal hem de klinik örneklemeler üzerinde Varan (2003) tarafından yapılmıştır. Yetişkin EKRÖ'nün Anne ve Baba formlarına ait alt ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarının .86 ile .96 arasında değiştiği bulunmuştur. Her iki form için de toplam iç tutarlık katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla yapılan faktör analizi bulguları, Ret ve Kabul olarak adlandırılan iki faktörün açıkladığı toplam varyansın Anne EKRÖ için %75.23, Baba EKRÖ için ise %74.87 olduğunu göstermiştir.

3. 3. 3. Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda katılımcılardan uygulamaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten, bilimsel çalışma için izin bölümü ve demografik bilgilerin(yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, ekonomik durum, sahip olunan çocuk sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, kardeş sayısı, ebeveynlerinin eğitim durumu, ebeveynlerinin medeni durumu, çocuk bakımında destek alınıp alınmadığı) sorulduğu sorulardan oluşmaktadır. EK 4' te Kişisel Bilgi Formuna yer verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın analizleri IBM SPSS Version 22 (IBM Corp, NY, USA) ile yapılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler sayı (n) ve yüzde (%) değerleriyle sunulmuştur. Değişkenlere ait istatistiksel değerlendirmeler yapılırken normal dağılıma uygunluk, Shapiro Wilk testiyle kontrol edilerek normal dağılıma uygunluğun sağlandığı durumlarda parametrik testlerle, sağlanmadığı durumlarda ise nonparametrik testlerle analizler gerçekleştirilmiştir. Normal dağılıma uygunluk varsayımları sağlanmadığından iki grup karşılaştırmaları için Mann Whitney U ve bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Bağımsız çoklu grup karşılaştırmaları için parametrik koşulların sağlandığı durumlarda tek yönlü varyans analizi, sağlanmadığı durumlarda Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Çoklu grupların ikili karşılaştırmalarında (post-hoc karşılaştırmalar) parametrik varsayımların sağlandığı durumlarda Tukey testi, nonparametrik koşulda Dunn testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerin ilişkilerinin değerlendirilmesinde Spearman rank korelasyon analizi uygulanmıştır. Tüm istatistikler $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış ölçeklere yer verilmiştir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'ni(PARİ), Güney Le Compte ve Özer (1978) tarafından Türkçe 'ye çevrilmiş ve 115 maddenin anlaşılabilirliği saptanmıştır. Sonra bağımsız hakemler tarafından maddeler tekrar İngilizce'ye çevrilerek, anlam kaybı olmamasına dikkat edilmiştir. Maddeler bir grup psikolog tarafından Türkçe' ye ve İngilizce' ye çevrilmiş, son düzeltmelerden sonra form Ankara' da 3 hafta ara ile bir grup kız ve erkek öğrenciye uygulanmıştır. Test, tekrar test korelasyonları .58 ve .88 arasında bulunmuştur. Form daha sonra yüksek, orta ve düşük sosyoekonomik düzeyi temsil eden 129 anneye uygulanmıştır. Annelerin yanıtlarından elde edilen Cronbach alfa katsayısı (iç tutarlılık) .64 olarak bulunmuştur. 115 maddeden madde güvenilirliği yüksek ve faktör yükleri açık olan 60 ifade seçilmiştir. Bu kısaltılmış formun Cronbach alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur. 5 faktörün Cronbach alfa katsayısı ise .59 ile .90 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe formu 10 kişilik bir anne grubuna uygulanmış ve maddelerin anlaşılamayan yönleri düzeltilmiştir. 15 yaşındaki 160 lise öğrencisi (80 kız, 80 erkek) ile 138 baba ve 152 anne üzerinden hesaplanan alttest ortalamaları ve standart sapmaları çıkarılmıştır (aktaran Öner, 2006). Bu çalışma kapsamında 140 kişiye uygulanan PARİ ölçeği için .89 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Bu durum PARİ'nin araştırmanın örneklem grubunda güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Bir diğer ölçek Ebeveyn Kabul Ret Ölçeği'nin(EKRÖ) ülkemizdeki geçerlik güvenilirlik çalışmaları Varan (2003) tarafından hem “normal” hem de “klinik” olmak üzere toplamda 1700 kişinin yer aldığı örnekleme gerçekleştirilmiştir. Örneklemdaki bireyler 17-78 yaş aralığında bulunmaktadır. Alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları .86 ile .96 arasında değişmektedir. Toplam iç tutarlık katsayısının .97 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini irdelemek için yapılan faktör analizi sonucunda 3 veya 4 maddeden oluşan 16 kümenin 2 faktöre yüklendiği görülmüştür ve bunlar “ret” ve “kabul” olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda da EKRÖ'nün anne ve baba formlarının ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirliği desteklenmiştir(aktaran Bayat, 2015). Bu çalışma kapsamında Anne EKRÖ için .97 ve Baba EKRÖ için .97 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı olarak hesaplanmıştır. Bu durum EKRÖ ölçeklerinin örneklem gurubunda güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.6. Araştırmanın Rolü

Araştırmada kullanılan ölçekler ile ilgili gerekli izinler alındıktan sonra ölçekler birleştirilerek bir batarya oluşturulmuştur. Ölçek bataryasının ilk sayfasında, kısaca araştırmanın amacından bahsedilmiş, katılımcıların kişisel bilgilerini belirtmeden ölçekleri doldurmaları istenmiş, elde edilecek sonuçların toplu olarak değerlendirileceği ve verdikleri cevapların araştırma amacının dışında kullanılmayacağına dair bilgiler verilmiştir. Verilerin toplanması aşamasında gönüllülük ve gizlilik ilkelerinin dışına çıkılmamıştır. Katılımcılara ölçek bataryası ile birlikte “Gönüllü Katılımcı Onam Formu” dağıtılmış, araştırmaya katılmak istediğini belirtilenlere ölçek uygulanmaya başlanmıştır.

Ölçekler Kasım 2018 ve Nisan 2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. Ölçek bataryalarının birçoğu katılımcılara bireysel olarak verilmiştir. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 20- 35 dakika sürmüştür.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel amacı doğrultusunda yapılan birtakım istatistiksel analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular tablolastırılmış ve özetlenmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan anne babaların sosyo demografik özellikleri ile araştırmada ele alınan ebeveynlerden algılanan kabul ret durumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilere yönelik bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın genel amacı doğrultusunda ebeveyn kabul reddi ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi gösteren bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan anne babaların kendi ebeveynlerinden algıladıkları kabul ret düzeylerini belirlemek için Yetişkin EKRÖ ölçeği toplam puanı alınmıştır. Katılımcıların anne baba tutumlarını belirleyebilmek için PARİ ölçeğinin aşırı koruyuculuk, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, ev kadınlığını reddetme, karı- koca geçimsizliği, baskı ve disiplin ölçeklerinden alınan toplam puanlar ele alınmıştır. PARİ ölçeğinden toplam puan alınmaması nedeniyle ölçeğin alt boyutlarından alınan toplam puanlar analizlerde kullanılmıştır.

4.1. Anne Babaların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu aşamasında, Ebeveyn Kabul/Red Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, sahip olunan meslek, algılanan sosyo ekonomik düzey, sahip olunan çocuk sayısı, çocuk bakımında destek alınıp alınmadığı, ailesinde kaçınıcı çocuk olduğu, kardeş sayısı ve ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlenmek istenmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	Kadın	97	34,2±8,5	33[19-57]	U=1661,5 p=0,055
	Erkek	43	36,8±7,4	36[23-56]	
Demokratik davranma	Kadın	97	26,6±3	27[18-32]	U=1603 p=0,028

		Erkek	43	25,4±3,4	25[17-32]	
Ev reddetme	kadınlığını	Kadın	97	27,3±6,9	26[14-48]	t= -0,313 p=0,755
		Erkek	43	27,7±5,6	26[13-38]	
Karı geçimsizliği	koca	Kadın	97	13,5±3,9	14[6-22]	U=1425 p=0,003
		Erkek	43	11,5±2,7	12[6-17]	
Baskı disiplin		Kadın	97	28,6±6,5	28[18-54]	U=1344 p=0,001
		Erkek	43	32,5±6,7	31[21-52]	
EKRÖ Anne toplam puan		Kadın	97	104,4±34,9	92[61-209]	U=1967,5 p=0,594
		Erkek	43	102,1±24,5	95[64-153]	
EKRÖ Baba toplam puan		Kadın	97	108,1±37,1	102[59-209]	U=1992 p=0,673
		Erkek	43	102,6±29,2	96[59-164]	

U: Mann Whitney U testi, t: Bağımsız örneklem t testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Cinsiyete göre ölçek puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında; demokratik davranma ve eşitlik tanıma (p=0,028), karı koca geçimsizliği (p=0,003) ve baskı disiplin alt boyutlarında (p=0,001) istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile karı koca geçimsizliğinde kadınların puan ortancaları yüksek bulunurken, baskı disiplin alt boyutunda erkek bireylerin ortalaması kadınlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Yaş	n	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Aşırı koruyucu	20-30 yaş	15	35,1±9,7	32[19-50]	F=3,307 p=0,040	2-3: p=0,030
	31-40 yaş	79	33,6±7,3	34[22-57]		
	41 ve üstü	46	37,5±8,8	37[20-57]		
Demokratik davranma	20-30 yaş	15	27,4±2,8	27[21-32]	KW=4,163 p=0,125	***
	31-40 yaş	79	26,4±3,1	27[18-32]		

	41 ve üstü	46	25,6±3,3	26[17-32]		
Ev kadınlığı reddetme	20-30 yaş	15	27±7,6	25[19-48]	KW=1,256 p=0,534	***
	31-40 yaş	79	27,7±6,2	28[13-43]		
	41 ve üstü	46	27,1±6,9	26[14-42]		
Karı koca geç	20-30 yaş	15	12,6±3,4	12[6-18]	F=0,583 p=0,560	***
	31-40 yaş	79	13,2±3,7	13[6-22]		
	41 ve üstü	46	12,4±3,8	12[6-22]		
Baskı disiplin	20-30 yaş	15	30,4±7,6	27[20-42]	KW=3,333 p=0,189	***
	31-40 yaş	79	28,9±6,1	28[19-54]		
	41 ve üstü	46	31,2±7,5	29,5[18-52]		
Toplam anne	20-30 yaş	15	87,3±22,8	81[63-144]	KW=5,070 p=0,079	***
	31-40 yaş	79	106,1±32,6	98[61-208]		
	41 ve üstü	46	104,8±32,6	91,5[65-209]		
Toplam baba	20-30 yaş	15	102,6±37,4	93[59-195]	KW=0,543 p=0,762	***
	31-40 yaş	79	106,6±32,4	102[59-207]		
	41 ve üstü	46	107,2±38,6	99,5[61-209]		

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Yaş gruplarına göre ölçek ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında, aşırı koruyucu alt boyutunda (p=0,040) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Diğer alt boyutlarda grupların ortalamaları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Aşırı koruyucu alt boyutunda gruplar arası ikili karşılaştırmalar yapıldığında; 31-40 yaş ve 41 yaş üstü bireylerin puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0,030). 41 yaş ve üstü bireylerin ortalaması yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Medeni duruma göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Medeni Durum	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	Evli	120	35,2±8,1	35[19-57]	t=0,485 p=0,628
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	34,2±9,2	33[20-56]	
Demokratik davranma	Evli	120	26,3±3,1	26[17-32]	U=761,5 p=0,330
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	26,3±3,5	27[20-32]	
Ev kadınlığını reddetme	Evli	120	27,3±6,6	26,5[13-48]	U=884,5 p=0,913
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	27,9±6	26[19-43]	
Karı koca geç	Evli	120	12,6±3,7	12,5[6-22]	t=-1,901 p=0,059
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	14,3±3,7	14[8-21]	
Baskı disiplin	Evli	120	29,8±6,4	29[19-54]	U=838 p=0,664
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	30±9	28[18-52]	
EKRÖ anne toplam puan	Evli	120	105,4±32,3	95[63-209]	U=734,5 p=0,246
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	93,5±28,8	81,5[61-148]	
EKRÖ baba toplam puan	Evli	120	107,6±35,9	101[59-209]	U=874,5 p=0,858
	Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	20	99,4±27,7	90,5[65-153]	

U: Mann Whitney U testi, t: Bağımsız örneklem t testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Bireylerin medeni durumlarına göre ölçek puan ortalama/ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0,05).

Tablo 5. Öğrenim duruma göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Öğrenim durumu	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Aşırı koruyucu	Lise	19	36,7±7,4	35[23-56]	F=2,071 p=0,130	***
	Üniversite	94	35,1±7,8	35[19-57]		
	YL+Doktora	23	32±9	28[20-52]		
Demokratik davranma	Lise	19	26,1±3,1	26[22-32]	KW=1,319 p=0,517	***
	Üniversite	94	26,3±3,3	26,5[17-32]		

	YL+Doktora	23	27±2,4	27[22-31]		
Ev kadınlığını reddetme	Lise	19	27,7±6,4	28[16-39]	F=0,540 p=0,584	***
	Üniversite	94	27,5±6,7	26[13-48]		
	YL+Doktora	23	26±5,8	25[15-41]		
Karı koca geç	Lise	19	12,6±4,1	12[6-20]	F=0,479 p=0,620	***
	Üniversite	94	12,7±3,6	12[6-22]		
	YL+Doktora	23	13,5±3,9	14[6-22]		
Baskı disiplin	Lise	19	31,7±7,2	30[22-52]	KW=5,679 p=0,058	***
	Üniversite	94	29,6±6,4	29[18-54]		
	YL+Doktora	23	27,4±6,4	26[19-41]		
EKRÖ anne toplam puan	Lise	19	129,2±44,9	135[63-209]	KW=7,894 p=0,019	üni-lise: p=0,017
	Üniversite	94	99,4±28,5	92,5[61-182]		
	YL+Doktora	23	97±22,2	90[68-148]		
EKRÖ baba toplam puan	Lise	19	112,9±46,3	104[59-209]	KW=3,194 p=0,202	***
	Üniversite	94	107,2±32,8	101[59-207]		
	YL+Doktora	23	95,1±31,1	85[59-195]		

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Öğrenim durumuna göre ölçek alt boyut ve puan toplam ortalama/ortancaları karşılaştırılmıştır. Buna göre EKRÖ anne toplam puan ortancaları gruplarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir (p=0,019). Grupların ikili karşılaştırmasında lise ve üniversite mezunu bireylerin ortancaları arasında fark bulunmuştur (p=0,017). Lise mezunu olan kişilerin puan ortancası anlamlı olarak yüksektir. Öğrenim durumu ve PARİ alt ölçekleri arasında anlamlı farklar gözlenmemiştir.

Tablo 6. Mesleklere göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Meslek	n	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Aşırı koruyucu	Katip/Müdür	59	37,3±7,9	37[22-57]	KW=28,85 0 p<0,001	diğer-mübaşir: p=0,021
	Uzman**	27	29,9±6,6	28[19-45]		
	Mübaşir	11	33±5,9	34[23-43]		
	Hakim/Savcı/Avukat	20	30,9±7,3	27[23-45]		
	Polis/Güvenlik	14	39,4±7,1	39,5[27-50]		

	Diğer*	9	40,9±9,2	39[31-57]		
Demokratik davranma	Katip/Müdür	59	26,4±3,6	27[17-32]		
	Uzman**	27	27,5±2,1	27[24-32]		
	Mübaşir	11	25,2±3,3	24[21-30]		
	Hakim/Savcı/Avukat	20	25,8±2,7	26[21-31]	KW=9,842 p=0,080	****
	Polis/Güvenlik	14	26,1±3,3	26,5[21-31]		
	Diğer*	9	24,3±2,8	24[20-30]		
Ev kadınlığı reddetme	Katip/Müdür	59	28,2±6,7	28[13-48]		Mübaşir-diğer: p=0,003
	Uzman**	27	27,3±5,8	27[17-43]		hakim, savcı, avukat-diğer: p=0,029
	Mübaşir	11	23±3,4	24[19-28]	KW=17,10 2 p=0,004	
	Hakim/Savcı/Avukat	20	25,5±6,6	24,5[15-42]		
	Polis/Güvenlik	14	26,9±7,7	25[15-38]		
	Diğer*	9	32,8±4,4	34[26-39]		
Karı koca geç	Katip/Müdür	59	12,8±3,5	13[6-22]		Diğer-mübaşir: p=0,021
	Uzman**	27	13,5±3,8	13[6-21]		
	Mübaşir	11	10,4±3	10[7-16]	F=2,228 p=0,049	
	Hakim/Savcı/Avukat	20	12,6±3,7	13[6-19]		
	Polis/Güvenlik	14	12,4±3,9	13[6-19]		
	Diğer*	9	15,6±4	14[11-21]		
Baskı disiplini	Katip/Müdür	59	30,6±6,9	29[20-54]		Uzman-diğer: p=0,025
	Uzman**	27	26,7±4,3	27[21-38]		
	Mübaşir	11	29,5±5,3	31[19-35]		
	Hakim/Savcı/Avukat	20	27,1±6,4	26[18-41]	KW=18,49 6 p=0,002	
	Polis/Güvenlik	14	32,9±7,2	31,5[24-49]		
	Diğer*	9	35,6±7,9	38[24-48]		
EKRÖ anne toplam puan	Katip/Müdür	59	104,3±30,5	97[63-209]		
	Uzman**	27	104,3±33,6	90[61-182]		
	Mübaşir	11	111,9±41,8	95[64-170]	KW=4,140 p=0,529	****
	Hakim/Savcı/Avukat	20	97,7±23,1	95[68-146]		
	Polis/Güvenlik	14	91±25,3	85,5[63-139]		
	Diğer*	9	120,7±46,2	107[66-208]		
EKRÖ baba toplam puan	Katip/Müdür	59	115,7±34,1	115[60-209]		Polis, güvenlik,katip-müdür: p=0,009
	Uzman**	27	101,4±32,8	88[59-195]	KW=14,90 2 p=0,011	
	Mübaşir	11	109,6±50	94[60-204]		
	Hakim/Savcı/Avukat	20	98,3±32,1	94,5[59-198]		

Polis/Güvenlik	14	83,4±20,1	82[59-124]
Diğer*	9	110,3±33,6	104[69-153]

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

*Diğer meslek grubunda temizlik görevlisi, elektrik teknisyeni, mobilyacı ve şoförler yer almaktadır.

**Uzmanlar grubunda aile ve çocuk mahkemelerinde görev yapan psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanları yer almaktadır.

Bireylerin mesleklerine göre ölçek puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında; aşırı koruyucu (p<0,001), ev kadınlığı reddetme (p=0,004), karı koca geçimsizliği (p=0,049), baskı disiplin (p=0,002) boyutları ve EKRÖ baba toplam puanları (p=0,011) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkı oluşturan grupları bulmak için ikili karşılaştırmalar yapıldığında; aşırı koruyucu alt boyutunda diğer meslek grubundan ve mübaşir olan bireylerin ortancaları arasında (p=0,021), ev kadınlığı reddetme alt boyutunda mübaşir-diğer (p=0,003) ve hakim savcı avukat ile diğerleri (p=0,029) arasında, karı koca geç alt boyutunda; diğer ve mübaşir arasında (p=0,021), baskı disiplin alt boyutunda uzman ve diğer arasında (0,025) ve EKRÖ baba toplam puan ortalamaları güvenlik –katip/ müdür arasında (p=0,009) anlamlı fark bulunmuştur. Diğer meslek grubundaki bireylerin ortancalarının anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Algılanan sosyo ekonomik duruma göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Ekonomik durum	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Aşırı koruyucu	Gelirim giderlerimde n daha az	26	38,7±9	38[25-57]	F=3,426 p=0,035	Gelir<gider &Gelir=Gider: p=0,028
	Gelirim giderlerime eşit	81	34±7,6	33[20-52]		
	Gelirim giderlerim fazla	33	34,7±8,4	35[19-56]		
Demokratik davranma	Gelirim giderlerimde n daha az	26	26,1±3,5	26[18-32]	KW=0,348 p=0,840	***
	Gelirim giderlerime eşit	81	26,3±3,1	27[17-32]		

	Gelirim giderlerim fazla	33	26,2±3,1	26[19-32]		
Ev kadınlığı reddetme	Gelirim giderlerimde n daha az	26	30±6,8	28,5[21-48]		
	Gelirim giderlerime eşit	81	27,3±6,8	26[13-43]	KW=5,040 p=0,080	***
	Gelirim giderlerim fazla	33	25,6±5	26[15-37]		
Karı koca geç	Gelirim giderlerimde n daha az	26	13,9±3,5	13[9-22]		
	Gelirim giderlerime eşit	81	13±3,8	13[6-22]	F=3,256 p=0,042	Gelir<Gider& Gelir>Gider: p=0,040
	Gelirim giderlerim fazla	33	11,6±3,4	12[6-17]		
Baskı disiplin	Gelirim giderlerimde n daha az	26	30,8±8,9	28,5[19-54]		
	Gelirim giderlerime eşit	81	29,6±5,9	28[18-48]	KW=0,133 p=0,985	***
	Gelirim giderlerim fazla	33	29,5±7,1	29[19-52]		
EKRÖ anne toplam puan	Gelirim giderlerimde n daha az	26	103±25,9	97,5[67-148]		
	Gelirim giderlerime eşit	81	106,2±35,6	95[61-209]	KW=0,903 p=0,637	***
	Gelirim giderlerim fazla	33	97,9±26,8	88[65-155]		
EKRÖ baba toplam puan	Gelirim giderlerimde n daha az	26	116,2±35,9	108,5[61-207]		
	Gelirim giderlerime eşit	81	103,6±35,6	95[59-209]	KW=3,496 p=0,174	***
	Gelirim giderlerim fazla	33	105,6±31,6	105[59-178]		

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Ekonomik duruma göre ölçek ve alt boyut ortalama/ortancaları arasında aşırı koruyucu ($p=0,035$) ve karı koca geçimsizliği alt boyutunda ($p=0,042$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Aşırı koruyuculuk ve karı koca geçimsizliği alt boyutunda gelirlerinin giderlerinden daha az olduğunu belirten anne babaların puan ortancalarının, gelirlerinin giderlerinden daha fazla olduğunu belirten anne babalardan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 8. Sahip olunan çocuk sayısına göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Çocuk sayısı	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	1	82	33,4±8,1	32,5[19-57]	t=-2,850 p=0,005
	2 ve üstü	58	37,3±8	36,5[23-57]	
Demokratik davranma	1	82	26,6±3,1	27[17-32]	U=1961,0 p=0,076
	2 ve üstü	58	25,8±3,3	26[19-32]	
Ev kadınlığı reddetme	1	82	27,5±6,3	26[15-48]	U=2336,0 p=0,859
	2 ve üstü	58	27,3±6,9	27,5[13-42]	
Karı koca geç	1	82	13,2±3,7	13[6-22]	t=1,194 p=0,757
	2 ve üstü	58	12,4±3,7	12[6-22]	
Baskı disiplin	1	82	28,8±6,7	27,5[18-54]	U=1797,5 p=0,014
	2 ve üstü	58	31,2±6,7	30,5[21-52]	
EKRÖ anne toplam puan	1	82	97±26,5	90[61-177]	U=1773,5 p=0,011
	2 ve üstü	58	113,1±36,8	105[64-209]	
EKRÖ baba toplam puan	1	82	101,6±30,2	97,5[59-195]	U=2031,5 p=0,143
	2 ve üstü	58	113,2±39,8	102,5[60-209]	

U: Mann Whitney U testi, t: Bağımsız örneklem t testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Bireylerin sahip olduğu çocuk sayısına göre ölçek puan ortalama/ortancaları karşılaştırılmıştır. Aşırı koruyucu alt boyutunda ($p=0,005$), baskı disiplin alt boyutunda ($p=0,014$) ve EKRÖ anne toplam puanlarında ($p=0,011$) grupların ortalaması istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir. 2 ve üstü çocuğu olan bireylerin puan ortalama/ortancalarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 9. Çocuk bakımında destek alınıp alınmadığına göre ölçek puan ortalaması/ortancalarının karşılaştırılması

	Bakım des.	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	Evet	50	33,9±8,2	32[19-57]	t=-1,190 p=0,236
	Hayır	90	35,6±8,2	35,5[20-57]	
Demokratik davranma	Evet	50	27,1±2,8	27,5[21-32]	U=1743,5 p=0,027
	Hayır	90	25,8±3,3	26[17-32]	
Ev kadınlığı reddetme	Evet	50	28,5±6,3	28[14-43]	t=1,501 p=0,136
	Hayır	90	26,8±6,6	26[13-48]	
Karı koca geç	Evet	50	13,8±4	13[6-22]	U=1814 p=0,057
	Hayır	90	12,3±3,4	12[6-19]	
Baskı disiplin	Evet	50	29,5±6,3	28[19-52]	U=2160 p=0,695
	Hayır	90	30±7,1	29[18-54]	
EKRÖ anne toplam puan	Evet	50	98,4±29,9	89,5[61-177]	U=1889,5 p=0,117
	Hayır	90	106,6±33	95[64-209]	
EKRÖ baba toplam puan	Evet	50	106,3±35,2	103[59-207]	U=2242 p=0,972
	Hayır	90	106,5±34,9	98,5[59-209]	

U: Mann Whitney U testi, t: Bağımsız örneklem t testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Çocuk bakımında destek alınıp alınmadığı durumuna göre ölçeklerin puan ortalaması/ortancaları karşılaştırıldığında; PARİ ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. (p<0,05).

Tablo 10. Ailesinde kaçınıcı çocuk olma durumuna göre ölçek puan ortalaması/ortancalarının karşılaştırılması

	Kaçınıcı çocuk	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	1,0	42	34,1±8	33[23-56]	F=0,855 p=0,466
	2,0	48	34,3±8,3	35[20-57]	

	3,0	27	36,4±8,1	36[21-50]	
	4 ve üstü	23	36,7±8,8	36[19-57]	
Demokratik davranma	1,0	42	26,7±3,5	27[17-32]	KW=2,74 p=0,433
	2,0	48	26,3±2,9	27[18-31]	
	3,0	27	25,8±3,1	26[21-32]	
	4 ve üstü	23	25,9±3,1	26[20-32]	
Ev kadınlığı reddetme	1,0	42	27,1±6,5	28[13-43]	KW=0,707 p=0,872
	2,0	48	26,9±6,5	26[14-43]	
	3,0	27	28±7	27[15-48]	
	4 ve üstü	23	28,3±6,4	26[19-40]	
Karı koca geç	1,0	42	13,1±4	13[6-21]	KW=0,94 p=0,816
	2,0	48	12,9±3,7	13[6-22]	
	3,0	27	12,7±3,1	12[8-18]	
	4 ve üstü	23	12,6±4	12[6-22]	
Baskı disiplin	1,0	42	28,8±6,2	28[18-52]	KW=1,433 p=0,698
	2,0	48	29,2±5,9	28[19-41]	
	3,0	27	30,9±7,6	29[20-48]	
	4 ve üstü	23	31,8±8,1	29[22-54]	
EKRÖ anne toplam puan	1,0	42	100,1±27,7	95,5[61-155]	KW=0,869 p=0,833
	2,0	48	102,2±34,5	92[63-209]	
	3,0	27	104,6±30,8	91[65-173]	
	4 ve üstü	23	112±35,9	100[65-208]	
EKRÖ baba toplam puan	1,0	42	101,2±26,7	103[59-168]	KW=0,23 p=0,973
	2,0	48	105,1±36,1	95[59-209]	
	3,0	27	109,4±39,2	88[61-195]	
	4 ve üstü	23	115,2±40	114[59-207]	

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Ailenin kaçıncı çocuğu olma durumuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puan ortalama/ortancaları gruplarda karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11. Anne babanın kendi annesinin öğrenimine göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Anne öğrenim	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı	Okur Yazar Değil	21	38,2±7,9	37[23-50]	F=1,666
koruyucu	Okur Yazar	12	34,3±5,8	36[24-43]	p=0,147

	İlkokul Mezunu	61	35,7±8,7	35[20-57]	
	Ortaokul Mezunu	16	34,9±9,5	36[19-57]	
	Lise Mezunu	16	32±7,5	29,5[23-45]	
	Üniversite Mezunu	14	31,6±6,1	30,5[23-43]	
Demokratik davranma	Okur Yazar Değil	21	25,7±3,4	26[21-32]	KW=10,064 p=0,073
	Okur Yazar	12	26,7±3,1	27[23-31]	
	İlkokul Mezunu	61	26,4±3	27[18-32]	
	Ortaokul Mezunu	16	24,3±3,5	25,5[17-30]	
	Lise Mezunu	16	27,3±2,5	28[22-30]	
	Üniversite Mezunu	14	27,4±3,1	27[21-32]	
Ev kadınlığı reddetme	Okur Yazar Değil	21	28,2±6,6	27[14-48]	KW=4,387 p=0,495
	Okur Yazar	12	28,8±7,9	29[14-42]	
	İlkokul Mezunu	61	27,7±6,9	26[16-43]	
	Ortaokul Mezunu	16	26,1±5,2	25,5[17-38]	
	Lise Mezunu	16	27,9±4,9	29,5[15-34]	
	Üniversite Mezunu	14	24,9±6,8	24,5[13-34]	
Karı koca geç	Okur Yazar Değil	21	11,7±3,5	11[6-18]	F=1,616 p=0,160
	Okur Yazar	12	13,3±4,5	12,5[6-22]	
	İlkokul Mezunu	61	13,2±3,4	14[6-22]	
	Ortaokul Mezunu	16	11,4±4	10[6-21]	
	Lise Mezunu	16	14,3±3,8	14[6-20]	
	Üniversite Mezunu	14	12,6±3,8	11,5[8-21]	
Baskı disiplin	Okur Yazar Değil	21	31,6±7	29[24-49]	KW=7,003 p=0,220
	Okur Yazar	12	29,5±6,2	29,5[22-42]	
	İlkokul Mezunu	61	30,6±7,3	29[20-54]	
	Ortaokul Mezunu	16	29,5±6,3	29,5[19-40]	
	Lise Mezunu	16	28,1±5,3	27[21-41]	
	Üniversite Mezunu	14	26,4±5,6	27[18-40]	
EKRÖ anne toplam puan	Okur Yazar Değil	21	103,3±27	93[65-146]	KW=8,002 p=0,156
	Okur Yazar	12	118,1±38,5	111[77-209]	
	İlkokul Mezunu	61	105,6±35,4	97[63-208]	
	Ortaokul Mezunu	16	111,7±32,3	104,5[74-182]	
	Lise Mezunu	16	87,8±16,1	86[66-123]	
	Üniversite Mezunu	14	92,6±24,1	86[61-135]	
EKRÖ baba toplam puan	Okur Yazar Değil	21	109,6±32,5	100[71-195]	KW=10,447 p=0,064
	Okur Yazar	12	135,3±49,8	133,5[68-209]	
	İlkokul Mezunu	61	105,6±35,8	99[59-204]	
	Ortaokul Mezunu	16	111,8±34,1	105,5[61-178]	
	Lise Mezunu	16	87,6±17,5	83,5[59-120]	
	Üniversite Mezunu	14	95,8±17,1	96,5[60-125]	

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Annenin öğrenim durumuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puan ortalama/ortancaları gruplarda karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12. Anne babanın kendi babasının öğrenimine göre ölçek puan ortalama/ortancalarının karşılaştırılması

	Baba öğrenim	n	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık	İkili Karşılaştırmalar
Aşırı koruyucu	Okur Yazar	7	36,6±5,3	35[32-47]	F=1,264 p=0,287	***
	İlkokul Mezunu	55	35,9±9,1	36[19-57]		
	Ortaokul Mezunu	19	36,1±9,3	35[21-57]		
	Lise Mezunu	27	34,6±7	35[24-49]		
	Üniversite Mezunu	30	32,1±6,9	30,5[22-45]		
Demokratik davranma	Okur Yazar	7	26,1±3,5	26[21-31]	F=1,999 p=0,098	***
	İlkokul Mezunu	55	25,9±3,3	26[18-32]		
	Ortaokul Mezunu	19	26,5±2,5	26[22-30]		
	Lise Mezunu	27	25,4±3,4	26[17-31]		
	Üniversite Mezunu	30	27,5±2,8	28[21-32]		
Ev kadınlığı reddetme	Okur Yazar	7	29±5,3	29[24-39]	F=0,486 p=0,746	***
	İlkokul Mezunu	55	27,6±7,5	26[14-48]		
	Ortaokul Mezunu	19	27,7±4,5	28[21-38]		
	Lise Mezunu	27	27,6±5,6	27[17-38]		
	Üniversite Mezunu	30	26±6,8	25,5[13-43]		
Karı koca geç	Okur Yazar	7	12,9±4,5	11[9-22]	KW=1,762 p=0,779	***
	İlkokul Mezunu	55	12,3±3,9	13[6-22]		
	Ortaokul Mezunu	19	13,1±3,3	12[7-21]		
	Lise Mezunu	27	13,3±3,2	13[7-19]		
	Üniversite Mezunu	30	13,3±4,1	12,5[6-21]		
Baskı disiplini	Okur Yazar	7	27,3±3,5	28[22-32]	KW=8,822 p=0,066	***

	İlkokul Mezunu	55	31,6±7, 7	31[19-54]		
	Ortaokul Mezunu	19	30,1±5, 9	29[21-41]		
	Lise Mezunu	27	28,6±5	28[19-39]		
	Üniversite Mezunu	30	27,4±6	26,5[18-41]		
EKRÖ anne toplam puan	Okur Yazar	7	96,7±27, 2	86[68-146]		üni-ilkokul: p=0,047
	İlkokul Mezunu	55	107,1±3 3	98[63-208]		üni-lise: p=0,017
	Ortaokul Mezunu	19	109,6±3 7,7	94[73-209]	KW=12,1 44 p=0,016	
	Lise Mezunu	27	112,4±3 2,6	111[65-182]		
	Üniversite Mezunu	30	87±20,6	82[61-146]		
EKRÖ baba toplam puan	Okur Yazar	7	116,4±4 6,8	97[77-207]		
	İlkokul Mezunu	55	112±38, 5	108[59-204]		
	Ortaokul Mezunu	19	108,1±3 7,4	103[66-209]	KW=10,31 1 p=0,035	***
	Lise Mezunu	27	112±31, 1	115[59-169]		
	Üniversite Mezunu	30	88,9±19 ,2	85[59-139]		

F: Tek yönlü varyans analizi, KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Babanın öğrenim durumuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puan ortalama/ortancaları gruplarda karşılaştırıldığında EKRÖ anne toplam puan ortancası istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur (p=0,016). Grupların ikili karşılaştırmaları yapıldığında; üniversite-ilkokul mezunu (p=0,047) bireyler arasında ve üniversite-lise mezunu (p=0,017) bireylerin ortancaları arasında fark gözlenmiştir. Babası üniversite mezunu bireylerin EKRÖ anne toplam puan ortancalarının anlamlı olarak düşük olduğu gözlenmiştir. Babası üniversite mezunu olan bireylerin anneleri ile olan ilişkilerinde daha fazla kabul gördükleri söylenebilir.

Tablo 13. Anne babaların kendi ebeveynlerinin birlikteliğine göre ölçek puan ortalaması/ortancalarının karşılaştırılması

	Anne baba birlikteliği	n	$\bar{X} \pm SS$	$\tilde{X}$ [Min-Maks]	Anlamlılık
Aşırı koruyucu	Evet	128	34,9±8	35[19-57]	t=-0,683 p=0,496
	Hayır	12	36,6±10,8	36[25-57]	
Demokratik davranma	Evet	128	26,3±3,2	27[17-32]	U=760,0 p=0,952
	Hayır	12	26,3±3,4	26[20-32]	
Ev kadınlığı reddetme	Evet	128	27,1±6,2	26[13-43]	t=-1,504 p=0,158
	Hayır	12	31±8,8	29[19-48]	
Karı koca geç	Evet	128	12,8±3,7	13[6-22]	U=762,0 p=0,964
	Hayır	12	13±4,1	12,5[7-22]	
Baskı disiplin	Evet	128	29,7±6,3	29[18-52]	U=746,5 p=0,873
	Hayır	12	30,8±10,8	28,5[19-54]	
EKRÖ anne toplam puan	Evet	128	103±32,5	93[61-209]	U=609,5 p=0,238
	Hayır	12	110,7±26,4	109,5[77-148]	
EKRÖ baba toplam puan	Evet	128	103,8±32,3	97[59-209]	U=471,5 p=0,027
	Hayır	12	134,6±48,6	133,5[61-207]	

U: Mann Whitney U testi, t: Bağımsız örneklem t testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Anne babanın birlikte olma durumuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut ortalaması/ortancaları gruplarda karşılaştırıldığında; EKRÖ baba toplam puan ortalamaları (p=0,027) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Anne babası birlikte yaşayan bireylerin puan ortancaları ayrı yaşayan bireylerin ortancasından düşük bulunmuştur. Anne babası birlikte yaşayan kişilerin babası ile olan ilişkisinde anne babası ayrı yaşayan kişilere göre daha fazla kabul gördüğü söylenebilir.

4.2. Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Tablo 14. Sürekli değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonlarının değerlendirilmesi

	İstatistikler	Kaç kardeş	Aşırı koruyucu	Demokratik davranma	Ev kadınlığı reddetme	Karı koca geç	Baskı disiplin	EKRÖ anne toplam puan	EKRÖ baba toplam puan
Kaç kardeş	rs	1,000	0,301**	-0,112	0,001	-0,045	0,259**	0,169*	0,138
	p		p<0,001	0,186	0,995	0,596	0,002	0,045	0,104
Aşırı koruyucu	rs	0,301**	1,000	0,028	0,378**	0,321**	0,748**	0,079	0,114
	p	p<0,001		0,742	p<0,001	p<0,001	p<0,001	0,356	0,180
Demokratik davranma	rs	-0,112	0,028	1,000	0,137	0,196*	-0,113	-0,220**	-0,010
	p	0,186	0,742		0,107	0,020	0,184	0,009	0,910
Ev kadınlığı reddetme	rs	0,001	0,378**	0,137	1,000	0,609**	0,340**	0,179*	0,233**
	p	0,995	p<0,001	0,107		p<0,001	p<0,001	0,035	0,006
Karı koca geç	rs	-0,045	0,321**	0,196*	0,609**	1,000	0,227**	0,014	0,083
	p	0,596	p<0,001	0,020	p<0,001		0,007	0,865	0,332
Baskı disiplin	rs	0,259**	0,748**	-0,113	0,340**	0,227**	1,000	0,103	-0,040
	p	0,002	p<0,001	0,184	p<0,001	0,007		0,227	0,641
EKRÖ anne toplam puan	rs	0,169*	0,079	-0,220**	0,179*	0,014	0,103	1,000	0,567**
	p	0,045	0,356	0,009	0,035	0,865	0,227		p<0,001
EKRÖ baba toplam puan	rs	0,138	0,114	-0,010	0,233**	0,083	-0,040	0,567**	1,000
	p	0,104	0,180	0,910	0,006	0,332	0,641	p<0,001	

rs: Spearman korelasyon katsayısı, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Ölçeklerin ve sürekli ölçümlerin ilişkisi değerlendirildiğinde; kardeş sayısı ile aşırı koruyuculuk (rs=0,301), baskı disiplin (rs=0,259), EKRÖ anne toplam puan puanu (rs=0,169) arasında anlamlı düşük düzeyde pozitif korelasyon elde edilmiştir. Ebeveynlerin sahip olduğu kardeş sayısı arttıkça aşırı koruyucu ve baskı disiplin alt boyutları puanında artış olduğu gözlenmiştir. Kardeş sayısı arttıkça kişinin annesinden daha fazla ret algıladığı sonucuna varılmıştır.

Aşırı koruyuculuk ile ev kadınlığını reddetme (rs=0,378) ve karı koca geçimsizliği (rs=0,321) arasında düşük, baskı disiplin (rs=0,748) arasında kuvvetli pozitif korelasyon elde edilmiştir. Aşırı koruyuculuk alt boyutundan alınan puanlar yükseldikçe ev kadınlığını

reddetme, karı koca geçimsizliği ve baskı disiplin alt boyutlarından alınan puanların yükseldiği görülmüştür.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile karı koca geçimsizliği($r_s=0,196$) arasında zayıf pozitif korelasyon ve EKRÖ anne toplam puanı ile ($r_s=-0,220$) negatif zayıf korelasyon bulunmuştur. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutundan alınan puanlar yükseldikçe karı- koca geçimsizliği alt boyutlarından alınan puanların da yükseldiği görülmüştür. Kişinin annesi ile ilişkisinde algıladığı kabul düzeyi yükseldikçe çocuğuna daha fazla demokratik davrandığı ve eşitlik tanıdığı görülmüştür.

Ev kadınlığı reddetme boyutu ile karı koca geçimsizliği arasında ($r_s=0,609$) orta kuvvetli pozitif korelasyon ve baskı disiplin ($r_s=0,340$) ile pozitif zayıf ilişki bulunmuştur. Ev kadınlığını reddetme durumu arttıkça karı koca geçimsizliğinde artma görülmüş, ev kadınlığını reddeden kişilerin çocuklarına daha fazla baskı disiplin uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ev kadınlığını reddeden kişilerin babalarından daha fazla ret algıladıkları görülmüştür.

Karı koca geçimsizliği ile baskı disiplin ($r_s=0,227$) arasında anlamlı pozitif zayıf ilişki bulunmuştur. Karı koca geçimsizliği arttıkça ebeveynlerin çocuklarına daha fazla baskı disiplin uyguladıkları görülmüştür.

EKRÖ anne toplam puanı ve EKRÖ baba toplam puanı arasında orta kuvvetli pozitif ($r_s=0,567$) korelasyon elde edilmiştir. Annesi ile ilişkisinde ret algılayan kişilerin babası ile olan ilişkisinde de ret algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı ebeveynlerden algılanan kabul/ ret durumları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Bu bölümde ilk olarak anne babaların ebeveynlerinden algıladıkları kabul/ret durumları ve PARİ ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar sosyo demografik özellikleri açısından tartışılacaktır. Daha sonra ise araştırmanın amacı doğrultusunda ebeveyn kabul reddi ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular tartışılacaktır.

Yapılan analizlere göre katılımcıların PARİ alt ölçeğinin alt boyutları olan demokratik davranma ve eşitlik tanıma, karı koca geçimsizliği ve baskı disiplin boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır. Annelerin çocuklarına daha demokratik yaklaşırken, babaların daha fazla baskı disiplin uyguladığı, ayrıca annelerin aile yaşamlarında daha fazla geçimsizlik gösterdikleri belirlenmiştir. Bu sonuç Türk toplumunun geleneksel aile yapısında babanın otorite figürü olarak görülmeye devam ettiğini, aile içerisinde çocukları disipline etme görevinin babaya verildiğini düşündürmektedir. Günümüzde geleneksel cinsiyet rollerinin farklılaşması ve toplumsal bakış açısının giderek değişmesine rağmen hala aile içerisinde daha çok anneler çocuk bakımı ve ev işleri konusunda aktif olarak görev almaktadırlar. Günlük hayatta her konuda daha fazla sorumluluk alan kadının yaşadığı sıkıntıları dile getirmesinin geçimsizlik yaşamasının nedeni olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde Özyürek ve Şahin(2005)'in birlikte yaptıkları çalışmada annelerin babalara göre daha demokratik bir tutum sergiledikleri ortaya konmuştur. Yalçın(2010) yaptığı çalışmada ise demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile baskı disiplin alt boyutlarında cinsiyet açısından farklılıklar olmadığı, ancak karı- koca geçimsizliği alt boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek sonuçlar aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırmada anne babaların kendi ebeveynlerinden algıladıkları kabul/ret durumları cinsiyetleri açısından farklılık göstermezken, benzer şekilde Rohner ve arkadaşlarının(2018) gerçekleştirdiği çalışmada kadın ve erkeklerin hatırlanan ebeveyn kabul/ret düzeylerinin farklılaşmadığı ortaya konmuştur(aktaran Direkçi, 2018). Ebeveyn Kabul Ret Kuramı'nda ebeveyn kabulünün kültürlerarası bir kavram olduğu ve cinsiyete göre farklılaşmadığı vurgulanmaktadır. Direkçi(2018)'in çalışmasında ise kadınların

hatırladıkları anne ve baba kabulü düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Direkçi bu durumu, Türkiye’de değişen aile dinamikleri ile birlikte ailelerin geçmiş yılların aksine kız çocuklarına daha fazla önem ve değer vermeye başlamalarına bağlamıştır. Benzer şekilde Geyik(2018) çalışmasında erkeklerin kadınlara göre babalarından daha fazla ret algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Geyik bu durumu geleneksel bakış açısıyla açıklamış, baba otoritesi ve erkeklik kavramının bu sonuca neden olabileceğini belirtmiştir.

Yaş gruplarına göre ölçek ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında PARİ ölçeğinin aşırı koruyuculuk alt boyutunda anlamlı fark olduğu bulunmuştur. 41 yaş ve üstü bireylerin 31-40 yaş aralığındaki bireylere göre çocuklarına daha korumacı davrandıkları bulunmuştur. Benzer şekilde Türkmen(2018) çalışmasında 41 yaş ve üzerindeki evli kadınların aşırı koruyuculuk anne tutumunun, 40 yaş altındaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğunu ayrıca buna ek olarak 41 yaş ve üzerindeki katılımcıların sıkı disiplin tutumunun 31- 40 yaş arasındaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğunu bulmuştur. Kaya(2010) ise 46 yaş ve üstü anne babaların aşırı koruyuculuğa dayalı çocuk yetiştirme tutumlarının 45 yaş ve altı yaş aralığında olan anne babalardan anlamlı derecede yüksek olduğu, buna ek olarak 36-45 yaş aralığındaki anne babaların daha disiplinli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Zuckerman, annelerin yaşları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında yaşça büyük annelerin katı bir tutum içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır(aktaran Mızrakçı, 1994). Bu araştırmaların aksine Şentürk(2007) çalışmasında yaş düzeyleri artan annelerin daha az baskıcı ve koruyucu tutum gösterdiklerini ve çocuklarına karşı daha demokratik olduklarını saptamıştır. Şentürk bu durumu yaşları artan annelerin kişisel ve genel uyumlarının artmasıyla çocuklarına karşı daha olumlu ebeveynlik tutumları sergiledikleri şeklinde açıklamıştır. Eroğlu(2014) ise katılımcıların yaş düzeyleri ve aşırı koruyuculuk, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, baskı disiplin alt boyutları arasında anlamlı bir farka ulaşamazken; ev kadınlığını reddetme ve karı koca geçimsizliği arasında anlamlı fark olduğunu bulmuştur. Bazı araştırmalarda ise anne baba tutumlarının katılımcıların yaşlarından etkilenmediği bulunmuştur(Haktanır, Baran ve Alisinanoğlu,1998; Özyürek ve Şahin, 2005; Durmuş,2006; Yalçın, 2010; Erdoğan, 2014; Erzeybek, 2015).

Katılımcıların medeni durumlarına göre ölçek puan ortalama/ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç Durmuş(2006), Yalçın(2010) ve Eroğlu(2014)’ün araştırma bulgularıyla tutarlıdır. Medeni durumun çocuk yetiştirme

tutumlarına etki ettiğine dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmaya katılan anne babaların 120'si evli iken 20'si boşanmış/ayrı yaşıyor grubunda yer almaktadır. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı arasındaki farkın tutumları arasında farklılık çıkmamasına neden olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre PARİ alt ölçekleri puan ortalama/ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Türkmen(2018) yılında yaptığı çalışmada da ebeveyn tutumlarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer nitelikteki çalışmalar incelendiğinde genel olarak öğrenim düzeyi yükseldikçe anne babaların aşırı korumacılık ve sert disiplin tutumlarının azaldığı ortaya çıkmıştır(Haktanır, Baran ve Alisinanoğlu, 1998; Özyürek ve Şahin, 2005; Durmuş, 2006; Erdoğan, 2014; Eroğlu, 2014; Erzeybek, 2015; Aslışen, 2017; Kaya, 2010). Özyürek ve Şahin(2015) öğrenim düzeyinin yükselmesiyle anne babaların geleneksel tutumlardan daha az etkilenecek olumlu tutumlar sergilemeye başladıklarını, ayrıca öğrenim düzeyi yüksek bireylerin çocukları için daha iyi olacak durumları belirleme ve uygulamada istekli ve yeniliklere açık olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmaların aksine Yalçın(2010) yaptığı çalışmada öğrenim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarına karşı daha koruyucu oldukları ve daha sıkı disiplin uyguladıkları sonucuna ulaşmıştır. PARİ ölçeğinin diğer alt boyutları ile ilgili olarak Özyürek ve Şahin(2005), Erdoğan(2014), Eroğlu(2014) ve Kaya(2010) öğrenim düzeyi düştükçe ebeveynlerin daha az demokratik yaklaşımlar sergilediği sonucuna ulaşmışlardır. Demiriz ve Öğretir(2007), Erdoğan(2014) annelerin eğitim seviyesi düştükçe kadınlık rolünü daha fazla reddettikleri ve daha fazla geçimsizlik gösterdiklerini bulmuştur. Eroğlu(2014) ve Yalçın(2010) ise çalışmalarında eğitim seviyesi arttıkça karı koca geçimsizliğinin de arttığı sonucuna ulaşırken Eroğlu(2014) ev kadınlığını reddinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Nida(2016) ise katılımcıların eğitim seviyelerinin yükselmesiyle birlikte annelerin daha az koruyucu tutum sergilediklerini ve ev kadınlığını daha az reddettiklerini belirlemiştir. Yapılan çalışmada örneklemini oluşturan grubun lise, üniversite, yüksek lisans/doktora mezunu olması nedeni ile düşük öğrenim grubu ile karşılaştırma yapılamamış bu durum nedeni ile ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre çocuk yetiştirme tutumları arasında farklılık gözlenmediği düşünülmüştür. Öğrenim düzeylerine göre katılımcıların aldıkları puan ortalamaları karşılaştırıldığında lise mezunu bireylerin, üniversite ve üstü öğrenim düzeyindeki bireylere göre çocuklarına daha korumacı ve daha az demokratik davrandıkları, daha fazla baskı uyguladıkları ve daha fazla ev kadınlığını reddettikleri görülürken, yüksek lisans ve doktora grubunda yer alan bireylerin daha fazla karı koca geçimsizliği gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenim durumuna göre ebeveynlerden algılanan kabul ret durumları değerlendirildiğinde EKRÖ anne toplam puan ortancaları gruplarda istatistiksel olarak farklılık göstermiştir. Buna göre lise mezunu bireylerin annelerinden algıladıkları kabulün üniversite mezunu olan bireylerden daha düşük olduğu görülmüştür.

Anne babaların sahip oldukları mesleklerine göre ölçek puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında, diğer meslek grubunda yer alan temizlik görevlisi, elektrik teknisyeni, mobilyacı ve şoförlerin PARİ alt ölçeğinin aşırı koruyuculuk, ev kadınlığını reddetme, karı koca geçimsizliği ve baskı disiplin alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Diğer meslek grubunda yer alan kişilerin öğrenim düzeylerinin daha düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda çocuklarına olan tutumlarının bu nedenle daha olumsuz olabileceğini düşündürmüştür. Ayrıca bu sonuçlar diğer meslek grubunda yer alan kişilerin çalışırken daha fazla fiziksel güç harcadıkları için eve yorgun gelip çocuklarına ve aile üyelerine yeterince vakit ayıramadıklarını, onların duygusal ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap veremediklerini düşündürmüştür. Özyürek ve Şahin(2005) 5-6 yaş grubunda olan ebeveynlerin tutumlarını incelediği çalışmasında doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan annelerin ev hanımı olanlardan daha fazla demokratik tutum, daha az katı/sert disiplin ve aşırı koruyuculuk tutumuna sahip oldukları; doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan babaların tutumlarının diğer meslek gruplarına(çiftçi, işçi) göre daha az koruyucu ve daha az katı/sert disiplinli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bireylerin meslekleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bireylerin sahip oldukları mesleklere göre ebeveynlerden algılanan kabul ret durumları değerlendirildiğinde EKRÖ baba toplam puan ortancaları gruplarda istatistiksel olarak farklılık göstermiştir. Buna göre katip/müdür olan kişilerin polis/güvenlik görevlisi olan kişilere göre babası ile olan ilişkilerinde daha fazla ret algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan sonucun aksine bireylerin anne ve babasından algıladıkları kabul/ret durumlarının mesleklere göre değişmeyeceği düşünülmektedir.

Anne babaların algıladıkları ekonomik duruma göre ölçek ve alt boyut ortalama/ortancaları arasında PARİ ölçeğinin aşırı koruyucu ve karı koca geçimsizliği alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Gelirlerini giderlerinden daha az olarak değerlendirin bireylerin çocuklarına karşı daha koruyucu oldukları ve daha fazla karı-koca geçimsizliği yaşadıkları bulunmuştur. Benzer nitelikteki çalışmalar incelendiğinde ekonomik durumun anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerinde önemli bir etkisi

olduğu görülmüştür. Demiriz ve Öğretir(2007) ekonomik durumun demokratik tutum üzerinde etkili olmadığını, ancak alt sosyo ekonomik düzeydeki annelerin çocuklarına daha koruyucu davrandıkları ve daha sıkı disiplin uyguladıkları, annelik rolünü daha fazla reddettikleri ve aile içinde daha fazla geçimsizlik yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Erdoğan(2014) çalışmasında annelerin ekonomik seviye puanları düştükçe demokratik tutum puanlarında azalma, aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin puanlarında artma olduğunu belirlemiştir. Eroğlu(2014) ise gelir düzeyi ile PARİ alt ölçeklerinde anlamlı farklar olduğunu bulmuştur. Buna göre düşük gelire sahip anne babaların daha fazla aşırı koruyuculuk ve baskı disiplin uygularken daha az demokratik tutum sergiledikleri ve daha fazla karı koca geçimsizliği yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin aşırı kontrol, müdahalecilik ve çocuktan faal ve çalışkan olmasını istemek gibi konuları içerdği düşünüldüğünde ekonomik durumunu daha kötü olarak değerlendiren anne babaların ileriki yıllarda kendi yaşadıkları sıkıntıları yaşamamaları adına çocuklarına her konuda daha müdahaleci davrandıklarını ve başarılı olmaları gerektiği konusunda yönlendirdiklerini düşündürmüştür. Aile içinde yaşanan sorunların birçoğunun ekonomik sebeplerden kaynaklandığı düşünüldüğünde, karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden alınan puanların yüksek olması beklendik bir sonuç olmuştur. Türkmen(2018) de daha düşük gelire sahip annelerin, aşırı koruyucu annelik, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıklarını bulmuştur. Çakıcı(2006) alt sosyo ekonomik düzeydeki annelerin çocukları ile ilişkilerinin üst sosyo ekonomik düzeydeki annelerin çocukları ile ilişkilerine göre daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaların aksine Aslışen(2017) anne babaların gelir düzeylerinin çocuklarına yönelik tutumlarında etkili olmadığı sonucuna varmıştır.

Katılımcıları sahip oldukları çocuk sayısına göre ölçek puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında PARİ ölçeğinin aşırı koruyuculuk ve baskı disiplin alt boyutlarında grupların ortalaması istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir. Bu sonuçlara göre 2 ve üstü çocuk sahibi olan bireylerin çocuklarına karşı daha koruyucu oldukları ve daha fazla baskı disiplin uyguladıkları söylenebilir. Bu sonuç ailedeki çocuk sayısının artmasıyla birlikte ebeveynlerin her bir çocuk için zaman ayırmak zorunda olduklarını ve çocuk bakımıyla ilgili sorumlulukların arttığını buna bağlı olarak ebeveynlik görevlerini yerine getirirken yaşadıkları yorgunluğun etkisiyle daha olumsuz yaklaşımlar sergilediklerini düşündürmektedir. Bu durum başka araştırmalarla da desteklenmiştir. (Özyürek ve Şahin, 2005; Demiriz ve Öğretir, 2007; Türkmen, 2018). Güren(2017) çalışmasında sahip olunan çocuk sayısı ile baskı disiplin ve aşırı koruyuculuk alt ölçeğinden alınan puanlar arasında

anlamalı bir fark olmadığı sonucuna ulaşırken, tek çocuklu çiftlerde demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutundan yüksek puanlar alındığını belirlemiştir. Benzer şekilde Özyürek ve Şahin(2005) ile Açıkyol(2006) ailedeki çocuk sayısının artmasıyla birlikte ebeveynlerin çocuklarına karşı daha az demokratik tutumlar sergilediklerini ortaya koymuşlardır.

Ailenin sahip olduğu çocuk sayısına göre ebeveynlerden algılanan kabul/ret durumları değerlendirildiğinde 2 ve üstü çocuk sahibi bireylerin annelerinden daha fazla ret algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anne babaların çocuk bakımında destek alıp almadığı durumuna göre ölçeklerin puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında PARİ ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Çocuk bakımında destek aldığını belirten katılımcıların çocuklarına daha demokratik bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Çocuk bakımında destek alan ebeveynlerin kendilerine zaman ayırabildikleri, iyi hissetmelerine yardımcı olabilecek aktivitelerde bulunabildikleri bu sayede çocuklarına daha sevecen ve sabırlı olabildikleri, çocukları ile olan ilişkilerinde olumlu yaklaşımlarda bulundukları düşünülmüştür. Literatürde çocuk bakımında destek alınıp alınmadığına göre çocuk yetiştirme tutumlarını inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Anne babanın kendi ailesinde kaçıcı çocuk olduğuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puan ortalama/ortancaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Yalçın(2010) yaptığı çalışmada ebeveynlerin kendi ailesinde kaçınıcı çocuk olma durumları ve PARİ ölçeğinin aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin alt boyutlarında anlamlı farklar olduğunu bulmuştur. Buna göre ailesinde birinci ve ikinci sırada dünyaya gelen ebeveynlerin beşinci çocuk olarak doğanlara göre daha düşük kontrolcülük gösterdikleri bulunmuştur. Kendi ailesinde kalabalık kardeş sayısı olan anne babaların kendi çocuklarına daha kontrolcü bir tutum sergiledikleri düşünülebilir. Sıkı disiplin alt ölçeği açısından yapılan incelemelere göre kendi ailesinde 2. çocuk olanların, 5. çocuk olanlara göre çocuklarında daha fazla sıkı disiplin uyguladıkları sonucuna varılmıştır. Yalçın(2010) bu durumu ailesinde ilk sıralarda doğanların diğer kardeşlere rehberlik sağlama, çocuk bakımında ebeveynlere yardımcı olma, anne babaların çocuk yetiştirmedeki ilk deneyimlerine denk gelmeleri gibi nedenlerden dolayı yaşadıkları bu deneyimleri kendi çocuklarına disiplin uygulayan bireyler olarak gösterebilecekleri şeklinde açıklamıştır.

Ebeveynlerin kendi anneleri ve babalarının öğrenim durumuna göre PARİ ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir fark elde edilemezken, ebeveynlerin babalarının öğrenim düzeyine göre EKRÖ anne toplam puan ortancası istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Babası üniversite mezunu olan bireylerin EKRÖ anne toplam puan ortancalarının

anlamli olarak düşük olduğu gözlenmiştir. Buna göre babası üniversite mezunu olan bireylerin anneleri ile olan ilişkilerinde daha fazla kabul gördükleri söylenebilir. Bu sonuç babanın eğitim seviyesinin yükselmesiyle geleneksel rollerden sıyrılıp çocuk bakımında daha fazla sorumluluk üstlendiğini, aile içinde görevlerin paylaşılmasının annenin çocuğuna daha fazla vakit ayırabilmesini ve çocuğuyla daha sıcak ilişki kurabilmesine olanak sağladığını düşündürmektedir. Yalçın(2010) ebeveynlerin kendi anne ve babasının öğrenim durumu açısından PARİ ölçeğinin aşırı koruyuculuk annelik alt boyutunda anlamlı farklılıklar elde etmiştir. Kendi ebeveynlerinin eğitim seviyesi yüksek olan anne ve babaların daha aşırı kontrolcü tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır

Ebeveynlerin kendi anne ve babalarının medeni durumuna göre ölçek toplam puan ve alt boyut ortalama/ortancaları gruplarda karşılaştırıldığında PARİ ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı farklar bulunamazken; EKRÖ baba toplam puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir. Anne babası birlikte yaşayan bireylerin puan ortancaları ayrı yaşayan bireylerin ortancasından düşük bulunmuştur. Anne babası birlikte yaşayan bireylerin babaları ile olan ilişkilerinde anne babası ayrı yaşayan bireylere göre daha fazla kabul gördükleri söylenebilir. Boşanma sonrası süreçte çocukların velayetlerinin genel olarak anneye verildiği, babalar ile çocuklar arasında kişisel ilişki tesis edildiği göz önünde bulundurulduğunda babaların çocukları ile düzenli olarak görüşmemeleri, çocuklarına yeteri kadar vakit ayırmamaları nedeniyle çocukların duygusal olarak babalarından uzaklaştıklarını düşündürmektedir.

Ölçeklerin ve sürekli ölçümlerin ilişkisi değerlendirildiğinde; ebeveynlerin sahip oldukları kardeş sayısı ile aşırı koruyuculuk, baskı disiplin ve EKRÖ anne toplam puan puanu arasında anlamlı düşük düzeyde pozitif korelasyon elde edilmiştir. Ebeveynlerin sahip oldukları kardeş sayısı arttıkça aşırı koruyuculuk ve baskı disiplin alt boyutları puanlarında artış olduğu gözlenmiştir. Ayrıca kardeş sayısı arttıkça kişinin annesinden daha fazla ret algıladığı sonucuna ulaşmıştır. Ailedeki çocuk sayısı arttıkça annenin her çocuk için belirli bir zaman ayırmak zorunda olduğu, bunun sonucu olarak çocuklar açısından annenin ilgisinin bölündüğü, anneyi diğer kardeşle ya da kardeşlerle paylaşmanın zorunlu olduğu bu nedenle anneyle bire bir geçirilen zamanın azalması sonucu çocukların annelerden daha az kabul algıladıkları sonucunu düşündürmektedir. Ayrıca bu sonuç annenin kardeşler arasında bilerek ya da bilmeden ayırım yapabildiği ihtimalini de akla getirmektedir.

Aşırı koruyuculuk ile ev kadınlığını reddetme ($rs=0,378$) ve karı koca geçimsizliği ($rs=0,321$) arasında düşük, baskı disiplin ($rs=0,748$) arasında kuvvetli pozitif korelasyon elde edilmiştir. Aşırı koruyuculuk alt boyutundan alınan puanlar yükseldikçe ev kadınlığını

reddetme, karı koca geçimsizliği ve baskı disiplin alt boyutlarından alınan puanların yükseldiği görülmüştür. Aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarına daha fazla sıkı disiplin uyguladıkları, daha fazla karı koca geçimsizliği yaşadıkları ve ev kadınlığı rollerini daha fazla reddettikleri söylenebilir.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile karı koca geçimsizliği($rs=0,196$) arasında zayıf pozitif korelasyon ve EKRÖ anne toplam puanı ile ($rs=-0,220$) negatif zayıf korelasyon bulunmuştur. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutundan alınan puanlar yükseldikçe karı- koca geçimsizliği alt boyutlarından alınan puanların da yükseldiği görülmüştür. Çocuklarına karşı daha demokratik tutum sergileyen bireylerin daha fazla karı koca geçimsizliği yaşadıkları söylenebilir. Kişinin annesi ile ilişkisinde algıladığı kabul düzeyi yükseldikçe çocuğuna daha fazla demokratik davrandığı ve eşitlik tanıdığı görülmüştür. Ebeveynlerin özellikle kendi anneleri ile ilişkilerinde kabul gördüklerinde çocuklarına daha fazla demokratik davrandığı ve eşitlik tanıdığı düşünülebilir.

Ev kadınlığı reddetme boyutu ile karı koca geçimsizliği arasında ($rs=0,609$) orta kuvvetli pozitif korelasyon ve baskı disiplin ($rs=0,340$) ile pozitif zayıf ilişki bulunmuştur. Ev kadınlığını reddetme durumu arttıkça karı koca geçimsizliğinin de arttığı, ev kadınlığını reddeden kişilerin çocuklarına daha fazla baskı disiplin uyguladıkları görülmüştür. Ev kadınlığını reddeden kişilerin babalarından daha fazla ret algıladıkları görülmüştür. Ev kadınlığını reddeden bireylerin çocuklarına daha fazla disiplin uyguladıkları ve daha fazla karı koca geçimsizliği yaşadıkları söylenebilir. Yine ev kadınlığını reddeden kişilerin çocukluk dönemlerinde babaları ile olan ilişkilerinde daha fazla ret algıladıkları düşünülebilir.

Karı koca geçimsizliği ile baskı disiplin ($rs=0,227$) arasında anlamlı pozitif zayıf ilişki bulunmuştur. Karı koca geçimsizliği arttıkça ebeveynlerin çocuklarına daha fazla baskı disiplin uyguladıkları görülmüştür. Evliliklerinde daha fazla geçimsizlik yaşayan bireylerin çocuklarına daha fazla baskı disiplin uyguladıkları düşünülebilir.

EKRÖ anne toplam puanı ve EKRÖ baba toplam puanı arasında orta kuvvetli pozitif ($rs=0,567$) korelasyon elde edilmiştir. Annesi ile ilişkisinde ret algılayan kişilerin babası ile olan ilişkisinde de ret algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Anneleri ile ilişkilerinde kabul görmediklerini düşünen bireylerin babaları tarafından da kabul edilmediklerini algıladıkları söylenebilir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Ebeveynlerden algılanan kabul/ ret durumları ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ulaşılan sonuçlara bakıldığında;

annelerin çocuklarına karşı daha demokratik bir tutumu benimsedikleri, babaların daha fazla baskı disiplin uyguladıkları; ebeveynlerin yaş düzeyleri yükseldikçe çocuklarına daha korumacı yaklaştıkları; diğer meslek grubunda (temizlik görevlisi, elektrik teknisyeni, mobilyacı, şoför) yer alan bireylerin çocuklarına karşı daha koruyucu oldukları ve onlara daha fazla baskı disiplin uyguladıkları, ayrıca ev kadınlığını daha fazla reddettikleri ve daha fazla karı koca geçimsizliği yaşadıkları; gelirlerini giderlerinden daha az olarak değerlendiren bireylerin çocuklarına daha koruyucu yaklaştıkları ve daha fazla karı koca geçimsizlikleri yaşadıkları; bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça çocuklarına karşı daha koruyucu oldukları ve daha fazla baskı disiplin uyguladıkları; çocuk bakımında destek aldığını belirten katılımcıların çocuklarına daha demokratik bir tutum sergiledikleri, anne babaların sahip oldukları kardeş sayısı arttıkça çocuklarına daha fazla koruyucu yaklaştıkları ve baskı disiplin uyguladıkları düşünülebilir.

Anne babaların eğitim seviyesi düştükçe kendi annelerinden daha az kabul algıladıkları; ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça kendi anneleri ile ilişkilerinde daha fazla ret algıladıkları; babası üniversite mezunu olan bireylerin çocukluk döneminde kendi annesi olan ilişkilerinde daha fazla kabul algıladıkları; anne babası birlikte yaşayan ebeveynlerin çocukluk döneminde babaları ile olan ilişkilerinde daha fazla kabul gördükleri; ebeveynlerin sahip oldukları kardeş sayısı arttıkça anneleri ile ilişkilerinde daha fazla ret algıladığı söylenebilir. Ayrıca ebeveynlerin çocukluk dönemlerinde kendi annelerinden algıladıkları kabul düzeyleri yükseldikçe çocuklarına karşı daha demokratik davrandıkları; babalarından ret algılayan ebeveynlerin ev kadınlığını daha fazla reddettikleri söylenebilir. Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında;

İzmir Adliyesi'nde görev yapan ebeveynlerin işlevsel olmayan ebeveynlik stilleri konusunda bilgilendirilmeleri, ebeveynler olarak sergiledikleri tutumların çocukların sağlıklı psikososyal gelişimleri açısından ne denli önemli olduğu konusunda farkındalık kazanmaları amacıyla kurum bünyesinde sağlıklı ebeveyn tutumları konusunda eğitimler düzenlenebilir. Araştırmanın sonucuna göre bu eğitimlere ilk olarak işlevsel olmayan tutumları daha fazla sergileyen diğer meslek grubundaki (temizlik görevlisi, elektrik teknisyeni, mobilyacı, şoför) bireylerin katılımının sağlanması, daha sonra tüm personele yaygınlaştırılmasının ve eğitim programının içeriğinin grupların özellikleri dikkate alınarak planlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Eğitimlerde, özellikle babaların da çocuk bakımı ve ev düzeni ile ilgili konularda sorumluluk almalarının, çocukları ile duygusal ve sosyal paylaşımlarını arttırmalarının,

çocukları ile anneler üzerinden değil doğrudan kişisel olarak iletişime geçmeye dikkat etmelerinin gerektiği vurgulanmalıdır.

Anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının ve eşler arasındaki ilişkinin ekonomik faktörlerden etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda çocuk sahibi olan ailelere yapılacak maddi yardımların yeniden düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliğinin çocuk yetiştirme tutumlarına etki ettiği düşünüldüğünde bireylerin evlilik uyumlarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılmasının, evliliklerinde sorun yaşayan çiftlerin aile danışmanlığı ya da çift terapisine yönlendirilmesinin, boşanma aşamasındaki ya da boşanmış ebeveynlerin yaşadıkları çatışmaları çocuklarına yansıtmadan çocukları ile düzenli bir şekilde kişisel ilişki kurmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Toplumun sağlıklı bireyler ile varlığını sürdürebilmesi için anne babaların erken çocukluk döneminden itibaren çocuklarıyla sıcak, kabullenici ve sevgi dolu ilişkiler geliştirmeleri, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını anlama ve zamanında cevap vermeleri konularında desteklenmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın ışığında diğer kamu kurumları ve yerel kuruluşlar aracılığı ile ebeveynlere yönelik eğitim programları hazırlanarak daha fazla anne babaya ulaşılması çocukların yetişkinlikte yaşayabileceği problemlerin önlenmesinde önemli bir adım olabilir.

Bu çalışma İzmir Adliyesi'nde görev yapan personelle sınırlıdır. Çalışma belli eğitim seviyesindeki ve sosyo kültürel düzeydeki bireylerle yapıldığı için çalışmadan elde edilen sonuçlar farklı illerde yaşayan ve alt kültüre sahip bireylere genellenememektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda farklı sosyo demografik dağılım gösteren geniş örneklem grupları ile çalışmanın daha sağlıklı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Ebeveyn kabul reddi ile ilgili birçok araştırma yapılmasına rağmen ebeveyn kabul reddi ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki ilk defa bu çalışmada ele alınmıştır. Benzer konuda başka araştırmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir ve alanyazına katkı sağlanabilir. Bu çalışmada kesitsel desen kullanılmıştır. Kesitsel araştırmalar bir olgunun belirli bir zamandaki halini gözlemlemeyi içeren araştırmalardır. Çocuk yetiştirme tutumlarının çocuk ve ebeveynin zaman içerisinde değişen özelliklerinden etkilenebileceği göz önünde bulundurulduğunda bu konuda boylamsal desenin kullanıldığı çalışmalar yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Başka bir çalışmada ebeveynlerden algılanan kabul/ret durumlarının bireyin kişilik yapısını nasıl etkilediği ve bu durumun çocuk yetiştirme tutumlarını nasıl şekillendirdiği konusu incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkyol, N. (2016). *Çocuk sahibi olan kadınların çocuk yetiştirme tutumları ile çocukluk dönemi örselenmiş yaşantıları, benlik saygıları ve ebeveyniyle bağlanma biçimleri arasındaki ilişki* (Yüksel lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 441322).
- Ağır, M., Akbağ, M., Aydın, B., Tuzcuoğlu, S. ve Yayıcı, L. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Aslışen, E. H. (2017). *5-6 yaş çocuklarının ve ebeveynlerinin bazı alışkanlıkları ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin bir çalışma*. *Başkent University Journal of Education*, 4(1), 11-28.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Aydın, B. (2002). *Gelişim psikolojisi*. İstanbul: SFN Baskı.
- Aydın, B. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- Aytemiz, T. (2010). *Ebeveynin kişiliği, çocuğun mizacı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:264901).
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları* (Yüksek lisans tezi). *Tezi YÖK Tez veri tabanından erişildi* (Tez no:194299).
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschoolchildren. *Developmental Psychology*, 4(1), 99-102.
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. J. Brooks, R. Lerner ve A. C. Petersen,(Ed.), *The encyclopedia on adolescence içinde* (s. 758-772). New York: Garland.
- Bayat, B. (2015). *Algılanan ebeveyn kabul reddinin yetişkinlik dönemindeki psikopatoloji ile ilişkisi: kontrol odağının ve benlik kurgularının aracı rolü* (Yüksek lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:414540).

- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: a process Model. *Child Development*, 55(1), 83-96
- Berns, M.R. (1993). *Child, family, community*. Florida: Harcourt Brace Collage Publishers.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Cüceloğlu, D.(2006). *İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A. (2003). *Anne baba çocuk iletişimi*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Çağdaş, A ve Seçer, Z. (2004). *Anne baba eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne-çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne-çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 187659).
- Çetin, Ö. (2005). *Suçlu ve normal ergenlerde algılanan anne-baba kabul ve reddi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demircioğlu, H. (2008). Geleceği planlama sürecinde anne babaların rolü. *Çocuk Çocuk Dergisi*, Mayıs-2008. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Demiriz, S ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Direkçi, E. (2018). *Yetişkinlikte çocukluğa ilişkin hatırlanan ebeveyn kabul reddi ile yalnızlık arasındaki ilişkide duygu dışavurmalarının ve arkadaşlık kalitesinin aracı rolleri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 516601).
- Dökmen, Ü. (1985). Aile içi iletişim çatışmalarının transactional ve graph analiz ile incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, (1-2).
- Dönmezer, D.(1999). *Ailede iletişim ve etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Durmuş, R. (2006). *3- 6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne- baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 191643).
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana-babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

- Erdoğan, F. H. (2014). *Ortaokula devam eden 11-12 yaş grubu çocukların çatışma çözme davranışları ile annelerin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 372348).
- Eroğlu, M. (2014). *0-6 yaş arası çocuğa sahip anne babaların sosyo ekonomik durumlarının ve benlik saygılarının çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 363457).
- Erzeybek, B. (2015). *Anne babaların çocuk yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet tutumları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 396544).
- Flett, G. L.ve Hewitt, P. L. (2002). *Perfectionaism and maladjustment: an overview of theoretical, definitional, and treatment issues*". Washington: American Psychological Association.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Geçtan, E. (1989). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geyik, G. (2018). *Ebeveyn kabul reddinin yetişkinlikteki psikolojik uyum üzerindeki etkisinin cinsiyet açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 495612).
- Günalp, A.(2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güren, A. S. (2017). *Evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 469563).
- Haktanır, G. , Baran, G., Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 22(109).
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *İnsan ve insanlar*. İstanbul : Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karpat, V. (2010). *Eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınların anne- baba kabul reddi, psikolojik uyum, eş kabul-reddi ve eşler arası çatışma açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 301357).
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin anne - babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 250442).
- Keser, C. (2006). *Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Koptagel İlal, G.(1981). Ruhsal etkileşim açısından çocuk ve aile. *Aile ve Çocuk Dergisi*, (1).
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi Derneği Yayınları.
- Kuzgun, Y. (1999). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Dağıtım Yayınları.
- Le Compte ve A. Le Compte & Sözen, S. (1978). Üç sosyo-ekonomik düzeyde Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Psikoloji Dergisi*, (1).
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: parent–child interaction. P. H. Mussen, (Seri ed.), E. M. Heatherington, (Cilt ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, Personality, and Social development* içinde(s. 1-101). New York: Wiley.
- Mansager, E. ve Volk, R. (2004). Parents’ prism: Three dimensions of effective parenting. *Journal of Individual Psychology*, 60(3).
- Oskay, G. (1990). Değer yargılarından kaynaklanan ana baba ergen çatışmasının sosyo ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (5).
- Öğretir, A. (1999). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki 6 yaş çocuklarının sosyal oyun davranışlarıyla anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Özben, S. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 18-28.
- Önder, A. (2007). *Ailede iletişim*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öner, Necla. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Örgün, S. (2000). *Anne baba tutumları ile 8.sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öz, D. (2005) . *Anne- baba olma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özdoğan, B. (2000). *Çocuk ve oyun*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Özyavru, C. N.(2008). *İlköğretim ve lise öğrencilerinin ağabey veya ablalarıyla ilişkide algıladıkları kabul-reddin anne-baba kabul-reddi, psikolojik uyum, aile içi çatışma ve eş kabul-reddi ile ilişkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pardeck, T. J. ve Pardeck, A.J. (1989). Biblio therapy: A tool for helping preschool children deal with developmental change related to family relationship. *Early Child Developmental and Care*, (47)
- Rohner R. P., Khaleque, A.ve Cournoyer, D.E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods evidence and implications. www.cspar.uconn.edu, 12.10. 2017 tarihinde ziyaret edildi.
- Rohner,R. P. & Khaleque, A. (2005). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*. USA: Rohner Research Publications
- Rohner, R. P. (2004). The parental acceptance-rejection syndrome: Üiversal correlates of percieved rejection. *Am Psychol*59(8): 827- 840.
- Rohner, R.P. (1999). Acceptance and rejection. D. Levinson, J. Ponzetti & P. Jorgensen (Eds.), *Encyclopedia of human emotions* içinde New York: Macmillan Publishing.

- Rohner, R. P. (1994). Patterns of parenting: the warmth dimension in worldwide perspective. W.J. Lonner & R.S. Malpass (Eds.), *Readings in psychology and culture. needham height* içinde. MA: Allyn and Bacon, Inc.
- Rohner, R.P. (1986). *The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory*. Beverly Hills, CA: SAGE
- Rohner, R.P. ve Rohner E.C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control cross-cultural codes. *Ethnology*, (20), 245-260.
- Rohner, R.P. (1975). *They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and recetion*. New Haven, CT: HRAF Press.
- Schaefer, E. S. ve Bell, R. Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, (29), 339-361.
- Şentürk, S. (2007). *5-6 yaş çocukların çalışan ve çalışmayan annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile bu çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 221522).
- Sümer, N. , Aktürk, E. ve Helvacı, E.(2010). Anne baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Steinberg, L.(1993), *Adolescence*. New York: Mc. Graw Hill.
- Şahin, F. T. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şendil, Gül. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Şimsek N. (2008) . *Anne baba çocuk ilişkisi ve eğitim yaklaşımı*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Tuzcuoğlu, N. (2004). *Bir aile olmak, anne-baba olmanın altın kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Türkmen, G. K. (2018). *Evli ve çocuk sahibi kadınların evlilik uyumlarının çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 514397).
- Türkoğlu, İ. E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört davranışlarına göre çocuklukta algılanan ebeveyn kabul-ret ve karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik inancının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 441382).
- Ülküer, N. S. ve Buz, S. (1988) . 5-6 yas çocukları ana-babalarının ödüllendirme ve cezalandırma yöntemleri. *Eğitim ve Bilim*, (69).
- Yalçın, F. A. (2010). *Genç yetişkinlerin çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 243635).
- Yavuzer, H. (1993). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi* . İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yavuzer, H.(2017). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, A. (1999). *Çocuk yetiştirme tutumları: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar*. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(1), 99-118.
- Yılmaz, V. (2004). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına anneannelerin etkilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 144990).
- Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik çağı*. Ankara : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Mervenur TEKİN		
E-postası/Web Sayfası	merveasann@gmail.com		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Ankara Üniversitesi	Psikoloji	2006-2010
Tez Başlığı			
Tez Danışmanı			
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.)			
Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2:

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ(PARİ)

Görüşünüzü bu sayılardan birini işaretleyerek bildiriniz. İfadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü belirtmeniz gerekmektedir. Araştırmanın güvenilirliği için, bütün soruların cevaplandırılması önemlidir. Bazı ifadeler birbirine benzer gelebilir; ancak yine de tüm soruları içtenlikle cevaplandırmanızı önemle rica ederim. Teşekkürler.

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4	3	2	1
Çok Uygun	Oldukça Uygun	Biraz Uygun	Hiç
Uygun			
Buluyorum	Buluyorum	Buluyorum	
Bulmuyorum			

1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8. Babalar biraz daha şevkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1

9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmamasıdır.	4	3	2	1
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1
12. Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	4	3	2	1
13. Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14. Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15. Anne babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16. Bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4	3	2	1
17. Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18. Anne babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	4	3	2	1
19. Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20. Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21. Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22. Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne-babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1
23. Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24. Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25. Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1
26. Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27. Uyanık bir anne baba, çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28. Çocuklar, anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1

29. Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse bütünü şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa, anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37. Çocuklardan sık sık kendilerinden ödün vermelerini, anne babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38. Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40. Anne baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	4	3	2	1
41. Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44. Çocukların sorunlarına eğilirsenez, sizi oyalamak için birçok masal uydururlar.	4	3	2	1
45. Eğer anne babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47. Bir çocuk eninde sonunda anne babasıninkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4	3	2	1

49. Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1
50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.	4	3	2	1
51. Anne babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.	4	3	2	1
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa, tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57. Anne babalar çocuklarını kendi kendine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	4	3	2	1
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59. Çocukların toplantılarıyla, kız-erkek arkadaşlarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4	3	2	1
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

EK 3: EBEVEYN KABUL RET ÖLÇEĞİ ANNE VE BABA FORMU

ANNEM		Hemen hemen her zaman doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiç Bir Zaman Doğru Değil
Aşağıda annelerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin, siz çocukken annenizin size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anıttığını düşünün.					
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3.	Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5.	Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
6.	Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
7.	Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
8.	Arkadaşlarımı eve çağırman için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
9.	Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐
12.	Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐
14.	Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
15.	Bir şeyi iyi yaptığımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐
16.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
17.	Benim için yapması gereken şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
18.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
19.	Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐
20.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
21.	Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
23.	Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
24.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
25.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
26.	Hak ettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
27.	Çabuk parlar ve öfkesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
28.	Arkadaşlarının kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
29.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
30.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐

ANNEM		Hemen hemen her zaman doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiç Bir Zaman Doğru Değil
Aşağıda annelerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin, siz çocukken annenizin size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anıttığını düşünün.					
31.	Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
32.	Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
33.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan bir olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
34.	Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
35.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
36.	İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
37.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
38.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
39.	Şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
40.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
41.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
42.	Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
43.	Korktuğumda ya da bir şeye canım sıkıldığında bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
44.	Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımdan önünde utandırır.	☐	☐	☐	☐
45.	Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
46.	Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
47.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
48.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
49.	Bir plan yaparken benim de ne istediğime önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
50.	Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
51.	Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
52.	Bakınları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
53.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
54.	Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
55.	Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
56.	Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığını söylerdi.	☐	☐	☐	☐
57.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
58.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐
59.	Kötü davrandığım zaman beni utandırır veya suçlu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
60.	Beni mutlu etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐

BABAM		Hemen hemen her zaman doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiç Bir Zaman Doğru Değil
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söyledi.	☐	☐	☐	☐
2.	Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3.	Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5.	Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
6.	Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
7.	Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
8.	Arkadaşlarımı eve çağırmam için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçirmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
9.	Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐
12.	Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐
14.	Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
15.	Bir şeyi iyi yaptığımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐
16.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
17.	Benim için yapması gereken şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
18.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
19.	Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐
20.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
21.	Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
23.	Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
24.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
25.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
26.	Hak ettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
27.	Çabuk parlar ve öfkesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
28.	Arkadaşlarının kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
29.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
30.	Bana bir sürü kınacı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐

BABAM		Hemen hemen her zaman doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiç Bir Zaman Doğru Değil
Aşağıda babaların çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin, siz çocukken babanızın size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anladığınızı düşünün.					
31.	Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
32.	Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
33.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
34.	Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
35.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
36.	İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
37.	Beni kormak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
38.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
39.	Şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
40.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
41.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
42.	Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
43.	Korktuğumda ya da bir şeye canım sıkıldığında bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
44.	Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımdan önünde utandırırdu.	☐	☐	☐	☐
45.	Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
46.	Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
47.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
48.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
49.	Bir plan yaparken benim de ne istediğime önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
50.	Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
51.	Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
52.	Bakmaları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
53.	Bana istemediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
54.	Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
55.	Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
56.	Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığını söylerdi.	☐	☐	☐	☐
57.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
58.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐
59.	Kötü davrandığım zaman beni utandır veya suçlu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
60.	Beni mutlu etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐

EK 4.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

( ) 1. Kadın ( ) 2. Erkek

2. Yaşınız: .....

3. Medeni durumunuz

( ) 1. Evli ( ) 2. Boşanmış ( ) 3. Ayrı Yaşıyor ( ) 4. Eşi Vefat Etmiş

4. Öğrenim Durumunuz

1. Okur- Yazar değil ..... ( ) 5. Lise mezunu.....( )
 2. Okur-Yazar ..... ( ) 6. Üniversite mezunu.....( )
 3. İlkokul mezunu ..... ( ) 7. Yüksek lisans..... ( )
 4. Ortaokul mezunu ..... ( ) 8. Doktora.....( )

5. Mesleğiniz:.....

6. Sahip olduğunuz çocuk sayısı:.....

Cinsiyeti

Yaşı

1. Çocuk: ( ) ( )
 2. Çocuk: ( ) ( )
 3. Çocuk: ( ) ( )
 4. Çocuk: ( ) ( )

7. Anne-baba dışında düzenli olarak çocuğunuzun bakımını üstlenen kişi/kişiler var mı?

( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır

8. Ekonomik durumunuz:

( ) 1. Gelirim giderlerimden daha az

( ) 2. Gelirim giderlerime eşit

( ) 3. Gelirim giderlerimden fazla

9. Siz evlenmeden önce anne ve babanız birlikteler miydi?

( ) 1. Evet 2. ( ) Hayır

10. Kaç kardeşsiniz?.....

11. Ailenizde kaçınıcı çocuksunuz?.....

12. Anne-babanızın öğrenim durumu nedir?

	Anne	Baba
1.Okur- Yazar değil	( )	( )
2.Okur-Yazar.....	( )	( )
3.İlkokul mezunu.....	( )	( )
4.Ortaokul mezunu	( )	( )
5.Lise mezunu.....	( )	( )
6.Üniversite mezunu.....	( )	( )
7.Yüksek lisans.....	( )	( )
8.Doktora.....	( )	( )

EK 5. ETİK KURUL ONAY FORMU

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARI

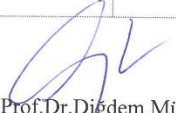
TOPLANTI TARİHİ : 18/10/2018
TOPLANTI SAYISI : 10

KARAR-4-:

Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı 2014950133 numaralı öğrencisi Mervenur TEKİN'in tezi kapsamında gerçekleştireceği asıl uygulamalara ilişkin tez danışmanı Doç.Dr.Tolga GÜNDAR'ın 09/10/2018 tarihli dilekçesi ve ekleri görüşüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda,

Doç.Dr.Tolga GÜNDAR'ın danışmanlığında, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı 2014950133 numaralı öğrencisi Mervenur TEKİN'in "Ebeveyn Kabul-Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında yapmak istediği asıl uygulamaların etik açıdan uygunluğuna bulunanların oy birliği ile karar verildi.

 Doç.Dr.Bahar BARAN (BAŞKAN)	
 Prof.Dr.Dilem Müge SİYEZ (ÜYE)	(GÖREVLİ-İZİNLI) Doç.Dr.Berna CANTÜRK GÜNHAN (ÜYE)
(GÖREVLİ-İZİNLI) Doç.Dr.Banu ÇULHA ÖZBAŞ (ÜYE)	 Dr.Öğr.Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ (ÜYE)

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:5 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232)440 09 08 – 440 09 11 Faks: +90 (232) 420 60 45
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr İnternet Adresi: http://ebe.deu.edu.tr/

EK 6. ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

Re: PARİ İZİN 20 Aralık 2015 Pazar, 18:31 ● ☆

Kimden: "Serap Özer" <oz.er.serap@gmail.com>

Kime: "Merve Asan" <merveasann@yahoo.com.tr>

İşlenmemiş Mesaj Basılır Görüntü

3 Dosya | 2 MB | [Tümünü İndir](#)

DOC	01KB	JPG	825KB	JPG	880KB
PARİ Ölçeği.doc		4, 25, 30, 35, 39, 43, penrose o kadar iyi te sisi en iyi veritiditeler e		29, 37, 44*, 45, 59 et and Equival si anlamaya teşvik ed	
Kaydet		Kaydet		Kaydet	

Mervenur hanım,
Ölçek araştırma amaçlı kullanım için açıktır, kullanımına izin veriyorum.
Kolaylıklar dilerim,
Serap Özer

2015-12-04 10:12 GMT+02:00 Merve Asan <merveasann@yahoo.com.tr>:
Değerli Hocam;

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Tez konum "Ebeveyn Kabul Reddi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Uygun görürseniz Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları ölçeğini kullanmak istiyorum. Ölçek ve ölçeğin değerlendirilmesi ile ilgili de yardımcı olursanız sevinirim.
Saygılar.

Psikolog Mervenur TEKİN

FW: Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire

27 Kasım 2015 Cuma, 17:40 ☆

imden: "Rohner Ronald" <r.rohner@uconn.edu>

Kime: "Merve Asan" <merveasann@yahoo.com.tr>

KK: "BEHIRE KUYUMCU - Gazi University (behirek@gmail.com)" <behirek@gmail.com>

İşlenmemiş Mesaj Basılır Görüntü

6 Dosya | 1 MB | Tümünü İndir

DOCX 175KB	PDF 107KB	PDF 107KB	PDF 87KB	DOC 650KB	PDF 283KB
Copyright compliance letter.docx	Child PARQ-Control.pdf	Child PARQ-Control.pdf	Child_PA Q.pdf	CHILD PARQ Control.doc	Parent PARQ Turkish.pdf
Kaydet	Kaydet	Kaydet	Kaydet	Kaydet	Kaydet

Dear Merve,

Thank you for your request for the PARQ. Please read the attached copyright compliance letter and place an order for the Copyright License. Order from www.rohnerresearchpublications.com using www.paypal.com to send \$25 to rohner@uconn.edu. The copyright license contains a link to the online scoring and data storage program (no charge for the scoring program).

I have attached formatted short forms of the Child PARQ/Control and the Parent PARQ, as well as the translations done by Azmi Varan. When you pay for the copyright license I will send you a letter with a link to the online scoring program. Please consult Dr. Behire Kuyumcu for further guidance in your research using our measures.

Warm regards,

Nancy

Nancy D. Rohner
Rohner Research Publications
255 Codfish Falls Road
Storrs, CT 06268
USA
www.rohnerresearchpublications.com

**Ronald and Nancy Rohner Center
for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection**

Human Development & Family Studies, Box U-1058, University of Connecticut,
Storrs, CT 06269-1058 USA

**Limited License
PERMISSION TO REPRODUCE FOR
LIMITED EDUCATIONAL AND RESEARCH PURPOSES**

November 30, 2015

Permission is granted to **Mervener TEKIN** to reproduce and use any measures provided by Rohner Research Publications (hereinafter, "RRP") for use in a research project. In addition, in exchange for the permission granted above, Mervener agrees to supply RRP with completed research results, in whatever form, and hereby grants a license to RRP to use such research results for interpretation, citation, and archiving. Scoring and data storage is available at no cost by registering at <http://parscore6.appspot.com> using a Gmail account. Please use the HELP video for guidance.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ron P. Rohner'.

Ronald P. Rohner, Ph.D.
Rohner Research Publications

